

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

ZÁVĚREČNÁ PRÁCE

2021

Bc. Jakub TEUBNER

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

**STUDIUM V OBLASTI PEDAGOGICKÝCH VĚD PRO UČITELE
ODBORNÝCH PŘEDMĚTŮ, PRAKTICKÉHO VYUČOVÁNÍ
A ODBORNÉHO VÝCVIKU**

2020–2021

ZÁVĚREČNÁ PRÁCE

Bc. Jakub Teubner

**Vzdělávání slabozrakých žáků v oboru rekondičních
a sportovních masáží**

Praha 2021

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená závěrečná práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne 9. 11. 2021

.....

Bc. Jakub Teubner

Anotace

V závěrečné práci je pozornost zaměřena na vzdělávání specificky vymezené populace žáků. V teoretické části jsou jednotlivé kapitoly věnovány tematice zdravotního postižení s přihlédnutím zejména k postižení smyslů a především postižení zrakového, následně jsou popsány trendy integrovaného vzdělávání promítající se do všech stupňů české školské soustavy a jejich souvislost právě s edukací žáků se zrakovým postižením. Výzkumné šetření bylo prováděno na vzorku českých středoškoláků s postižením zraku.

Cílem závěrečné práce je představit tematiku zrakového postižení v souvislosti se vzděláváním žáků na středním stupni a popsat na základě reálných dat jejich vlastní pohled na tento proces a na témata s ním související.

Klíčová slova

Postižení, vzdělávání, zdravotní postižení, zrak, zrakové postižení

OBSAH

ÚVOD.....	6
TEORETICKÁ ČÁST.....	7
1 POSTIŽENÍ	8
1.1 Druhy postižení	10
2 INTEGRACE ZRAKOVĚ POSTIŽENÝCH	16
3 VZDĚLÁVÁNÍ	20
3.1 Školy pro zrakově postižené v České republice.....	20
3.2 Vzdělávání v oboru masáže pro zrakově postižené	21
PRAKTICKÁ ČÁST	24
4 METODOLOGIE VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ	25
4.1 Výzkumný cíl	25
4.2 Výzkumné otázky.....	25
4.3 Zkoumaný vzorek respondentů	26
4.4 Metoda sběru dat	26
5 VÝSLEDKY	27
6 DISKUZE	43
ZÁVĚR	47
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	48
SEZNAM TABULEK.....	52
SEZNAM PŘÍLOH.....	53

ÚVOD

Vzdělávání je procesem, který je zcela zásadní pro každého lidského jedince. Na základě edukace dochází nejen k jeho socializaci, ale také ke zvyšování jeho možné úspěšnosti v rámci pracovního trhu po dosažení dospělosti.

Pozornost je v předkládaném textu zaměřena na vzdělávání specificky vymezené populace žáků. Jedná se o osoby plnící školní docházku v rámci středoškolského studia, jejichž edukace vyžaduje speciální vzdělávací potřeby. Tyto vyplývají z diagnózy jejich zdravotního postižení, konkrétně postižení smyslového, kdy je v různé intenzitě poškozen zrak daných osob.

V teoretické části práce budou jednotlivé kapitoly věnovány tematice zdravotního postižení, zejména tematice postižení smyslového s důrazem na zrakové. Dále pak bude pojednáno o trendu integrovaného vzdělávání promítajícího se do všech stupňů české školské soustavy a o jeho souvislostech s edukací žáků se zrakovým postižením. Poslední teoretická kapitola pak bude věnována představení konkrétních možností vzdělávání zrakově postižených středoškoláků v České republice, kdy jako jedna z možností bude zmíněno studium oboru sportovních a rekondičních masáží, které může být vhodnou cestou k dosažení středoškolského vzdělání.

V praktické části bude provedeno výzkumné šetření na vzorku českých zrakově postižených středoškoláků. To bude orientováno na snahu o zjištění, jakým způsobem nahlízejí na své vzdělávání samotní zrakově postižení účastníci edukace ve výše zmíněném oboru sportovních a rekondičních masáží.

Cílem práce je představit tematiku zrakového postižení v souvislosti se vzděláváním žáků na středním stupni a na základě reálných dat popsat jejich vlastní pohled na tento proces a témata s ním související.

TEORETICKÁ ČÁST

V teoretické části textu budou vymezeny nejdůležitější pojmy a jejich vzájemné vztahy. K těmto pojmům patří zejména zdravotní postižení, smyslové postižení a postižení zraku. Dále je pak věnována pozornost tematice integrace zdravotně postižených jedinců do společnosti zejména s důrazem na jejich vzdělávání.

V závěru teoretické části pak bude pojednáno též o programu vzdělávání v oblasti rekondičních a sportovních masáží na úrovni středoškolského studia občanů České republiky a jeho vhodnosti pro jedince s postižením zraku (slabozraké žáky).

1 POSTIŽENÍ

V první kapitole teoretické části práce je pozornost směřována k pojmu zdravotní postižení, kromě jeho vymezení budou uvedeny různé typy postižení, jimiž může být jedinec zasažen. Specifická pozornost bude věnována zejména postižení zrakového aparátu.

V anglicky psaných zdrojích je možné se s tematikou postižení setkat pod označením „disability“, který odpovídá českému ekvivalentu „zdravotní postižení“.¹

Ve světě – na základě snahy Světové zdravotnické organizace – bylo v roce 2001 zdravotní postižení definováno v revidované verzi jako „*pojmem zahrnující jak funkční či orgánovou poruchu lidského těla nebo psychickou poruchu lidské osobnosti, tak i nemožnost vykonávat z těchto důvodů určité aktivity či být účasten určitých běžných životních situací*“.²

V domácích zdrojích je definice pojmu „postižení“ (respektive „zdravotní postižení“) člověka poněkud problematická. Jak zmiňují například Tomeš a Šámalová, v rámci vývoje postojů a názorů na vymezení daného termínu lze zaznamenat pluralitu různých oborů, či dokonce jednotlivců, kteří je zastupují.³ Daná skutečnost souvisí s faktem, že v evropském prostoru je možné vysledovat historický vývoj daného pojmu.⁴

V návaznosti na již uvedené je tedy vhodné upozornit, že v současnosti existují různé definice zdravotního postižení, kdy pohled na postižení člověka může být čistě zdravotnický, případně může být orientován sociálně apod.⁵

¹ ŠÁMALOVÁ, Kateřina. *Šance na dosažení vysokoškolského vzdělání v populaci osob se zdravotním postižením*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2016, s. 51. ISBN 978-80-246-3469-2.

² NOVÁKOVÁ, Iva. *Zdravotní nauka 2. díl: učebnice pro obor sociální činnost*. Praha: Grada, 2012, s. 143. ISBN 978-80-247-3708-9.

³ TOMEŠ, Igor a Kateřina ŠÁMALOVÁ. *Sociální souvislosti aktivního stáří*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2017, s. 84. ISBN 978-80-246-3612-2.

⁴ TOMEŠ, Igor. *Úvod do teorie a metodologie sociální politiky*. Praha: Portál, 2010, s. 292. ISBN 978-80-7367-680-3.

⁵ NOVÁKOVÁ, Iva. *Zdravotní nauka 2. díl: učebnice pro obor sociální činnost*. Praha: Grada, 2012, s. 142. ISBN 978-80-247-3708-9.

Podle české legislativy je zdravotní postižení definováno jako „zdravotní postižení tělesné, mentální, duševní, smyslové nebo kombinované postižení, jehož dopady činí nebo mohou činit osobu závislou na pomoci jiné osoby“.⁶ Zmíněné vymezení daného termínu potvrzuje ve své publikaci taktéž například autor Kalvach.⁷

Kromě jmenovaných je některými autory jako zdravotní postižení specificky navíc zahrnována také problematika autismu nebo kognitivních deficitů – ty totiž dle názoru odborníků významným způsobem zasahují schopnost nejen funkční, ale také adaptační schopnosti postiženého jedince.⁸

Zdravotní postižení tedy má své nežádoucí dopady na řadu oblastí fungování jedince, a to včetně jeho pracovní schopnosti.⁹ Pro další části práce bude zásadní zejména poznatek, že dopad zdravotního postižení se v jeho negativních projevech se může promítat (krom jiného) taktéž do roviny smyslových schopností konkrétní osoby – pracovní schopnost podobně zasažených jedinců tak může být omezena (snížena).¹⁰ Pro účely konkrétního posouzení případného poklesu pracovní schopnosti je pak aktivní práce s takto zdravotně postiženým člověkem.¹¹

Zdravotní postižení v jakékoli z podob, které byly v předcházejících odstavcích zmíněny, má vliv nejen na pracovní schopnost člověka, ale také na jeho fungování před samotným nástupem do práce, před jeho zapojením do profesního života v dospělosti. U dětí a dospívajících tak zdravotní postižení může zasahovat do jejich adaptace a fungování ve vzdělávacím (školním prostředí).

⁶ § 3 písm. g) zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách.

⁷ KALVACH, Zdeněk a kol. *Křehký pacient a primární péče*. Praha: Grada, 2011, s. 144. ISBN 978-80-247-4026-3.

⁸ CHRASTINA, Jan, Naděžda ŠPATENKOVÁ a Bianka HUDCOVÁ. *Náročné, krizové a mimořádné situace v kontextu rezidenčních služeb: umírání, doprovázení a smrt uživatelů se zdravotním postižením*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2020, s. 12. ISBN 978-80-244-5725-3.

⁹ ČEVELA, Rostislav, Libuše ČELEDOVÁ a Alena ZVONÍKOVÁ. *Posudkové lékařství: vybrané kapitoly*. Praha: Grada, 2010, s. 76. ISBN 978-80-247-3285-5.

¹⁰ ČEVELA, Rostislav a kol. *Sociální a posudkové lékařství*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2015, s. 131. ISBN 978-80-246-2938-4

¹¹ ARNOLDOVÁ, Anna. *Sociální zabezpečení I: sociální zabezpečení v České republice, lékařská posudková služba, pojistné, systémy sociálního zabezpečení*. Praha: Grada, 2012, s. 113. ISBN 978-80-247-3724-9.

O tom, že je žákům se zdravotním postižením věnována specifická pozornost v procesu jejich edukace, bude podrobněji pojednáno v podkapitole 3 této práce. Na tomto místě budiž tedy učiněna pouze poznámka, že výchova a vzdělávání (edukace) žáků se zdravotním postižením je problematikou spadající zejména do oblasti speciální pedagogiky, ovšem i v rámci vzdělávání pod vedením běžných pedagogů na běžných školách v České republice je v současnosti brán ohled na případná zdravotní postižení žáků.¹²

1.1 Druhy postižení

Zdravotně postižený člověk může být zasažen v různých oblastech svého fungování (jak vyplývá například již ze samotné definice zákona o sociálních službách). Z hlediska základní klasifikace je možné rozlišovat osoby s postižením:¹³

- fyzickým;
- smyslovým;
- mentálním;
- duševním;
- kombinovaným.

Pro další potřeby předloženého textu bude pozornost směřována zejména k tematice smyslových postižení člověka. Specificky se bude jednat o postižení zrakového aparátu, tedy zdravotní postižení spadající do kategorie zrakových.

Kromě již zmíněné klasifikace je možné kategorizovat – rozlišovat – zdravotní postižení taktéž na základě toho, zda se jedná o postižení, s nímž se jedinec již narodil, nebo které se mu přihodilo až během jeho dalšího života (míněna jsou tedy postižení vrozená a získaná).¹⁴

¹² SLOWÍK, Josef. *Speciální pedagogika. 2.*, aktualizované a doplněné vydání. Praha: Grada, 2016, s. 38. ISBN 978-80-271-0095-8.

¹³ KLIMENTOVÁ, Eva. *Osoby se zdravotním postižením v sociologickém výzkumu*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2019, s. 8. ISBN 978-80-244-5434-4.

¹⁴ NOVÁKOVÁ, Iva. *Zdravotní nauka 2. díl: učebnice pro obor sociální činnost*. Praha: Grada, 2012, s. 144. ISBN 978-80-247-3708-9.

Jako poslední faktor klasifikace zdravotních postižení bude zmíněno, který orgán je postižením zasažen – v případě zrakového postižení se jedná konkrétně o postižení spadající do kategorie tělesných defektů a postižení. V rámci této kategorie se jedná o smyslové postižení, v jehož případě je u konkrétní osoby zasažen její zrak.¹⁵

Při posuzování invalidity jedince je v takovém případě brán ohled nikoli pouze na komplexní ztrátu vidění, ale také například na takové charakteristiky, jako jsou zraková ostrost nebo zúžení zorného pole.¹⁶

Právě na zrakové ostrosti je založena klasifikace očních vad uvádějící, že tyto mohou být v konkrétních případech zastoupeny následujícími diagnózami:¹⁷

- střední slabozrakostí jedince;
- silnou slabozrakostí jedince;
- těžce slabým zrakem u dané osoby;
- praktickou nevidomostí;
- úplnou nevidomostí (tedy slepotou, amaurózou).

Výše uvedené třídění se týká případů těžkých zrakových postižení člověka. S tímto tříděním se ztotožňuje také *Světová zdravotnická organizace* (označovaná zkratkou jejího anglického pojmenování WHO).¹⁸ V dalších odstavcích budou představeny podrobnější informace o tom, čím jsou jednotlivé zmíněné diagnózy charakteristické, tedy parametry, na jejichž základě se od sebe navzájem odlišují nejen diagnózy jako takové, ale zejména jejich nositelé.

Podstatné snížení zrakové ostrosti či těžké koncentrické zúžení zorného pole nikoli jednoho, ale obou očí je přitom možné považovat za zdravotní postižení, které u člověka vede k jeho značné zátěži a nezanedbatelné ztížení jeho životních podmínek.¹⁹

¹⁵ NOVÁKOVÁ, Iva. *Zdravotní nauka 2. díl: učebnice pro obor sociální činnost*. Praha: Grada, 2012, s. 144. ISBN 978-80-247-3708-9.

¹⁶ ZVONÍKOVÁ, Alena, Libuše ČELEDVÁ a Rostislav ČEVELA. *Základy posuzování invalidity*. Praha: Grada, 2010, s. 153. ISBN 978-80-247-3535-1.

¹⁷ KALVACH, Zdeněk a kol. *Křehký pacient a primární péče*. Praha: Grada, 2011, s. 88. ISBN 978-80-247-4026-3.

¹⁸ Tamtéž.

¹⁹ ČEVELA, Rostislav, Libuše ČELEDVÁ a Alena ZVONÍKOVÁ. *Posudkové lékařství: vybrané kapitoly*. Praha: Grada, 2010, s. 71. ISBN 978-80-247-3285-5.

Poněkud odlišnou kategorizaci postižení zraku pak ve své publikaci uvádějí například autorky Mahrová a Venglářová, které zmiňují v dané souvislosti, že v případě aparátu oka se může u konkrétní osoby jednat o nejrůznější lehké formy očních vad, dále pak o řadu postižení charakteristických zbytkovým zrakem osoby (takoví jedinci jsou schopni vizuálně vnímat například pohyb či rozlišovat světlo od tmy apod.) a nakonec i o nevidomost konkrétní osoby.²⁰

Za těžké zrakové postižení přitom lze považovat:²¹

- úplnou nevidomost obou očí – tedy ztrátu zraku, která zahrnuje řadu variant (může se jednat o naprostou ztrátu světlocitu, nebo o zachování světlocitu s chybnou světelnou projekcí;
- praktickou nevidomost obou očí;
- těžkou slabozrakost obou očí;
- ztrátu oka, či případně ztrátu visu oka, spojenou se závažnější formou poruchy zraku (zrakových funkcí) na oku druhém.

Pro naplnění cíle této práce bude další pozornost soustředěna zejména na problematiku osob se stanovenou slabozrakostí, a její možné formy (stupně) tak, jak bylo uváděno na základě kategorizace autora Kalvacha.

Slabozrakost

Na tomto místě bude blíže definována již dříve zmíněná slabozrakost, a to z toho důvodu, že právě daný typ postižení zraku je zásadním pojmem pro tuto práci (jak vyplývá již ze samotného jejího titulu).

V angličtině jsou slabozrakost a takto postižení jedinci charakterizováni slovním spojením „(people with) low vision.“²²

²⁰ VENGLÁŘOVÁ, Martina a Gabriela MAHROVÁ. *Komunikace pro zdravotní sestry*. Praha: Grada, 2006, s. 127. ISBN 80-247-1262-8.

²¹ SEIFERT, Bohumil a Libuše ČELEDVÁ. *Základní pojmy praktického a posudkového lékařství*. Praha: Karolinum, 2012, s. 78. ISBN 978-80-246-2082-4.

²² KROUPOVÁ, Kateřina a kol. *Slovník speciálněpedagogické terminologie: vybrané pojmy*. Praha: Grada, 2016, s. 83. ISBN 978-80-247-5264-8.

Daná diagnóza vystihuje skupinu „*dětí, mládeže a dospělých, kteří mají zrakové vnímání na úrovni slabozrakosti*“.²³

Slabozrakost může v konkrétních případech nabývat celkem čtyř různých variant, a to na základě své závažnosti, přičemž odborné zdroje v nejstručnějším přístupu ke slabozrakosti hovoří o:²⁴

- lehké slabozrakosti;
- střední slabozrakosti;
- těžké slabozrakosti (zde se jedná o osoby se zbytky zraku);
- nevidomosti (slepotě).

Beneš navíc doplňuje, že se slabozrakostí bývají dávány do jedné skupiny taktéž lehčí postižení zraku a že obě dílčí podskupiny jsou pak takto oficiálně označovány.²⁵

Slabozrakost společně se slepotou je pak zahrnována pod společné označení (pojem) „zrakové postižení“.²⁶

Dle Friedlové je možné v případě zrakových postižení vedle samotné slabozrakosti (těžké či lehké) vymezovat specificky nevidomost nebo zbytky zraku u jedince.²⁷

V případě slabozrakosti je možné hovořit o tom, že u osoby, již je podobná diagnóza stanovena, lze zaznamenat významné snížení zrakových funkcí, ovšem i přesto zrak zůstává zachován coby dominantní smysl (v kontrastu s osobami nevidomými, u nichž v důsledku toho, že jsou zrakové funkce sníženy ve vysoké míře, či dokonce zcela chybí, dochází k tomu, že kontakt s okolím je primárně realizován jinými smysly jedince).²⁸

²³ LUDÍKOVÁ, Libuše. In: KROUPOVÁ, Kateřina a kol. *Slovník speciálněpedagogické terminologie: vybrané pojmy*. Praha: Grada, 2016, s. 83. ISBN 978-80-247-5264-8.

²⁴ SLAVÍK, Milan a kol. *Vysokoškolská pedagogika*. Praha: Grada, 2012, s. 126. ISBN 978-80-247-4054-6.

²⁵ BENEŠ, Pavel. *Zraková postižení: behaviorální přístupy při edukaci s pomůckami*. Praha: Grada, 2019, s. 43. ISBN 978-80-271-2110-6.

²⁶ Tamtéž.

²⁷ FRIEDLOVÁ, Karolína. *Bazální stimulace v základní ošetrovatelské péči*. Praha: Grada, 2007, s. 40. ISBN 978-80-247-1314-4.

²⁸ KUCHYNKA, Pavel a kol. *Oční lékařství*. 2., přepracované a doplněné vydání. Praha: Grada, 2016, s. 866. ISBN 978-80-247-5079-8.

K dané informaci pak Venglářová a Mahrová dodávají, že v podobných případech, kdy dochází k tomu, že zrakově postižená osoba trpí nedostatkem podnětů kvůli snížené funkci zraku, dochází ke kompenzaci daného deficitu zejména na základě využívání sluchového a také hmatového vnímání.²⁹

Hodnoty vizu (tj. zrakové ostrosti) se u středně slabozrakých pohybují v rozmezí 6/18 – 6/60, u silně slabozrakých od 6/60 do 3/60 a v případě těžce slabozrakých pak v rozmezí hodnot 3/60 až 1/60.³⁰

Obecně lze jedince s postižením zraku vymezovat jako „osoby, které mají různé druhy a stupně snížení zrakových schopností“.³¹ K možným stupňům postižení zraku Nováková řadí nejen slabozrakost, ale také zbytky zraku, nevidomost nebo poruchy binokulárního vidění.³² Všechny zmíněné varianty budou v dalších odstavcích stručně charakterizovány.

Zbytky zraku

Označením „zbytky zraku“ je pojmenováno určité hraniční pásmo nacházející se mezi slabozrakostí a nevidomostí jedince (v hodnotách je možné je vyčíslit intervalem vizu 3/60–0,5/60).³³ Kuchynka k osobám se zbytky zraku uvádí následující charakteristiku: „Tito postižení jsou schopni využívat zrak, a to, co zrakem již nelze, doplňují sluchem a hmatem.“³⁴

Osoby se zbytky zraku mají tedy daný smysl negativně zasažený ve vyšší míře než ti, které lze označovat jako slabozraké, ovšem na druhou stranu ještě stále se nejedná o osoby nevidomé.³⁵

²⁹ VENGLÁŘOVÁ, Martina a Gabriela MAHROVÁ. *Komunikace pro zdravotní sestry*. Praha: Grada, 2006, s. 127. ISBN 80-247-1262-8.

³⁰ KALVACH, Zdeněk a kol. *Křehký pacient a primární péče*. Praha: Grada, 2011, s. 88. ISBN 978-80-247-4026-3.

³¹ NOVÁKOVÁ, Iva. *Ošetřovatelství ve vybraných oborech: dermatovenerologie, oftalmologie, ORL, stomatologie*. Praha: Grada, 2011, s. 122. ISBN 978-80-247-3422-4.

³² Tamtéž, s. 122.

³³ KUCHYNKA, Pavel a kol. *Oční lékařství. 2.*, přepracované a doplněné vydání. Praha: Grada, 2016, s. 866. ISBN 978-80-247-5079-8.

³⁴ Tamtéž, s. 866.

³⁵ Srov. ŘÍČAN, Pavel a Dana KREJČÍŘOVÁ. *Dětská klinická psychologie. 4.*, přepracované a doplněné vydání. Praha: Grada, 2006, s. 129. ISBN 80-247-1049-8.

Nevidomost

Pro nevidomost, u níž jsou taktéž k označení daného zrakového postižení uváděna synonymní označení slepota, případně amauróza, platí, že se jedná o nejtěžší stupeň postižení zrakového aparátu člověka (slepí či nevidomí jedinci se vyznačují zcela nejnižší mírou zrakové ostrosti).³⁶

V případě nevidomosti je možné uvést hodnotu vizu 1/60 u tzv. praktické nevidomosti a v případě úplné nevidomosti se pak jedná o stav, kdy dotyčný trpí ztrátou „zraku zahrnující stavy od naprosté ztráty světlocitu až po zachování světlocitu s chybou světelnou projekcí.“³⁷ Úplná slepota může u lidského jedince nastat nikoli pouze souběžně na obou očích, ale také pouze na jednom oku. Tento fakt je možné si ověřit například u Orla a Facové, kteří upozorňují, že slepota může nastat u pacienta například v důsledku rozvoje glaukomu u jednoho oka.³⁸

Poruchy binokulárního vidění

Jak uvádí Hornová, v případě poruch binokulárního vidění se jedná o diagnózu těch jedinců, u nichž nastal nesoulad mezi jejich okohybnými svaly, kvůli čemuž se u pacientů projevuje šilhání (například v důsledku cévní mozkové příhody, kdy nastává u člověka porucha inervace).³⁹

³⁶ KALVACH, Zdeněk a kol. *Křehký pacient a primární péče*. Praha: Grada, 2011, s. 88. ISBN 978-80-247-4026-3.

³⁷ SLOWÍK, Josef. *Speciální pedagogika. 2.*, aktualizované a doplněné vydání. Praha: Grada, 2016, s. 64. ISBN 978-80-271-0095-8.

³⁸ OREL, Miroslav a Věra FACOVÁ. *Člověk, jeho smysly a svět*. Praha: Grada, 2010, s. 90. ISBN 978-80-247-2946-6.

³⁹ HORNOVÁ, Jara. *Oční propedeutika*. Praha: Grada, 2011, s. 79. ISBN 978-80-247-4087-4.

2 INTEGRACE ZRAKOVĚ POSTIŽENÝCH

Druhá kapitola obsahuje poznatky vztahující se k problematice běžného fungování zrakově postižených osob a k procesu integrace, který je v současnosti považován za vhodný a prosazovaný trend v přístupu k jedincům se zdravotním postižením, tedy i k těm, jimž byla diagnostikována snížená funkčnost zrakového aparátu.

Slavík konstatuje: „*Nevidomí a jinak zrakově postižení občané čelí velkému množství překážek jak v sociálním životě, tak při vstupu na trh práce.*“⁴⁰ Zrakové postižení tedy s sebou přináší řadu výzev a o zrakově postižených lze uvažovat jako o v mnoha ohledech znevýhodněných. Daná charakteristika se týká jak dospělých osob, tak i dětí a dospívajících, tedy žáků nejrůznějších škol.⁴¹

V případě znevýhodněných osob je pak vhodné usilovat o jejich integraci do běžné – intaktní – společnosti, jíž jsou rovněž součástí.⁴² Důraz na integraci by měl být o to větší, protože dle Ptáčka a Bartůňka je možné v české společnosti hovořit o více než 60 000 zrakově postižených občanů.⁴³

V případě zrakově postižených je možné sledovat například vliv jejich zdravotního postižení na délku studia. Ta bývá delší, než je tomu u jedinců se sluchovým postižením nebo specifickými poruchami učení apod.⁴⁴ Také s ohledem na tento fakt (ovšem nikoli pouze na něj) je nutné na zrakově postižené jedince nahlížet jako na osoby se speciálními vzdělávacími potřebami⁴⁵ (s tím souvisí již dříve zmiňované obtíže při zapojování se do života).

⁴⁰ SLAVÍK, Milan a kol. *Vysokoškolská pedagogika*. Praha: Grada, 2012, s. 127. ISBN 978-80-247-4054-6.

⁴¹ Pozn. autora: O tom, jakým způsobem mohou být zrakově postižení žáci v České republice vzdělávání, bude více informací zmíněno v kapitole 3 této práce.

⁴² BENDL, Stanislav a kol. *Vychovatelství: učebnice teoretických základů oboru*. Praha: Grada, 2015, s. 192. ISBN 978-80-247-4248-9.

⁴³ PTÁČEK, Radek a Petr BARTŮŇEK. *Etika a komunikace v medicíně*. Praha: Grada, 2011, s. 292. ISBN 978-80-247-3976-2.

⁴⁴ Srov. ŠÁMALOVÁ, Kateřina. *Šance na dosažení vysokoškolského vzdělání v populaci osob se zdravotním postižením*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2016, s. 131. ISBN 978-80-246-3469-2.

⁴⁵ Srov. např. HÁJKOVÁ, Vanda a Iva STRNADOVÁ. *Inkluzivní vzdělávání: teorie a praxe*. Praha: Grada, 2010, s. 16. ISBN 978-80-247-3070-7.

Obecně je možné potvrdit, že zdravotně postižení jedinci spadají do kategorie osob, u nichž lze očekávat speciální vzdělávací potřeby.⁴⁶

Populace nedospělých zrakově postižených osob čítá v celosvětovém měřítku více než 19 milionů jedinců.⁴⁷ Otázka výchovy a vzdělávání dané skupiny osob je tedy vysoce aktuálním tématem.

Pomocí s adaptací na podmínky běžného života a většinové společnosti se zabývá řada odborností, z hlediska pedagogického se pak jedná zejména o speciální pedagogii – disciplína speciální pedagogiky označovaná jako tyflopédie je zaměřena přímo na klienty (žáky) s postižením zraku.⁴⁸ Speciální pedagog pak vůči svým klientům postupuje zpravidla na základě procesů reedukace, kdy reedukaci potřebují právě klienti s postižením zraku.⁴⁹

Vzdělávání žáků s postižením zraku může probíhat v různých formách. Jednou z těchto forem je edukace ve speciálních školách, které jsou přímo uzpůsobeny (ať již vybavením, postupy aj.) pro výchovu a vzdělávání jedinců s daným typem zdravotního postižení.⁵⁰ Speciální školy na území České republiky existují jak pro předškoláky, tak pro jedince plnící povinnou školní docházku a žáky středního vzdělávání (včetně žáků konzervatoří).⁵¹

Kromě speciálních vzdělávacích institucí se mohou zrakově postižení vzdělávat ve vyčleněných třídách fungujících při běžných vzdělávacích institucích – takové třídy vznikají právě i pro žáky se zrakovým postižením.⁵² V podobných případech lze hovořit o přístupu založeném na principu skupinové integrace.⁵³

⁴⁶ Srov. např. HÁJKOVÁ, Vanda a Iva STRNADOVÁ. *Inkluzivní vzdělávání: teorie a praxe*. Praha: Grada, 2010, s. 16. ISBN 978-80-247-3070-7.

⁴⁷ BENEŠ, Pavel. *Zraková postižení: behaviorální přístupy při edukaci s pomůckami*. Praha: Grada, 2019, s. 43. ISBN 978-80-271-2110-6.

⁴⁸ VALIŠOVÁ, Alena, Hana KASÍKOVÁ a Miroslav BUREŠ. *Pedagogika pro učitele. 2.*, rozšířené a aktualizované vydání. Praha: Grada, 2011, s. 388. ISBN 978-80-247-3357-9.

⁴⁹ KNOTOVÁ, Dana a kol. *Školní poradenství*. Praha: Grada, 2014, s. 68. ISBN 978-80-247-4502-2.

⁵⁰ BENDL, Stanislav a kol. *Vychovatelství: učebnice teoretických základů oboru*. Praha: Grada, 2015, s. 201. ISBN 978-80-247-4248-9.

⁵¹ Tamtéž, s. 201.

⁵² PEŠOVÁ, Ilona a Miroslav ŠAMALÍK. *Poradenská psychologie pro děti a mládež*. Praha: Grada, 2006, s. 106. ISBN 80-247-1216-4.

⁵³ KNOTOVÁ, Dana a kol. *Školní poradenství*. Praha: Grada, 2014, s. 68. ISBN 978-80-247-4502-2.

Další možností je integrace jednotlivců se zrakovým postižením do běžných tříd běžných škol tak, aby nebylo nutné je vyčleňovat z kolektivů zdravých vrstevníků – tato forma vzdělávání je v současnosti v České republice možná jak na předškolním, tak i na základním a středním stupni edukace žáků.⁵⁴

Jak uvádí Mlýnková, pro Českou republiku platí, že zde funguje celá řada poskytovatelů služeb zaměřených právě na pomoc osobám s postižením zraku – i tito se snaží o pomoc s integrací zrakově postižených do života většinové společnosti.⁵⁵

Aktuálním trendem v oblasti edukace žáků se zrakovým postižením je v České republice snaha o individuální integraci jednotlivců do běžného vzdělávání, v němž jim bude umožněno „získat vzdělání pomocí individuálního přístupu na základě jejich individuálních potřeb“.⁵⁶ Vedle individuální a skupinové integrace je možné volit některou z kombinovaných forem, kdy je například jedinec s postižením zraku integrován do třídy, do níž docházejí jiní žáci se speciálními vzdělávacími potřebami apod.⁵⁷

Pod pojmem individuální integrace si lze představit situaci, kdy „vzdělávání žáka s postižením se realizuje ve třídě běžné základní školy spolu s intaktními vrstevníky, tedy v takové základní škole, která není určena a zřízena pro žáky s postižením“.⁵⁸ Právě individuální integrace je považována odborníky za nejlepší možnou variantu, jak podpořit začleňování postižených osob do společnosti tvořené převážně intaktními osobami – tímto způsobem má být efektivně působeno proti nežádoucí segregaci podobně zasažených jednotlivců.⁵⁹

⁵⁴ BENDL, Stanislav a kol. *Vychovatelství: učebnice teoretických základů oboru*. Praha: Grada, 2015, s. 201. ISBN 978-80-247-4248-9.

⁵⁵ MLÝNKOVÁ, Jana. *Pečovatelské služby: učebnice pro obor sociální činnost*. 2., doplněné vydání. Praha: Grada, 2017, s. 131. ISBN 978-80-271-0131-3.

⁵⁶ BENEŠ, Pavel. *Zraková postižení: behaviorální přístupy při edukaci s pomůckami*. Praha: Grada, 2019, s. 9. ISBN 978-80-271-2110-6.

⁵⁷ JUCOVIČOVÁ, Drahomíra a Hana ŽÁČKOVÁ. *Neklidné a nesoustředěné dítě ve škole a v rodině: základní projevy ADHD, zásady výchovného vedení, působení relaxačních technik, dospívání hyperaktivních dětí*. Praha: Grada, 2010, s. 192. ISBN 978-80-247-2697-7

⁵⁸ PIVARČ, Jakub. *Poznámky o žákovských prekonceptech mentálního postižení v kontextu proměny paradigmatu současného vzdělávání*. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2017, s. 22. ISBN 978-80-7290-952-0.

⁵⁹ SLOWÍK, Josef. *Speciální pedagogika*. 2., aktualizované a doplněné vydání. Praha: Grada, 2016, s. 69. ISBN 978-80-271-0095-8.

V případě mateřských škol jsou právě žáci se zrakovým postižením jednou z největších skupin, které jsou integrovány mezi zdravé vrstevníky.⁶⁰ V případě středních škol je tato praxe samozřejmě taktéž realizována.⁶¹ Vedle snahy o integraci zrakově postižených středoškoláků se ovšem lze setkávat také s tím, že jsou jedinci se zrakovým postižením doporučení ke vzdělávání se ve speciálních školách či minimálně v oborech, které jsou pro ně vhodnými, a to nejen z hlediska zvládnutelnosti studia samotného, ale taktéž i s ohledem na jejich budoucí uplatnitelnost na trhu práce.⁶²

⁶⁰ ZILCHER, Ladislav a Zdeněk SVOBODA. *Inkluzivní vzdělávání: efektivní vzdělávání všech žáků*. Praha: Grada, 2019, s. 22. ISBN 978-80-271-0789-6.

⁶¹ Srov. např. SLAVÍK, Milan a kol. *Vysokoškolská pedagogika*. Praha: Grada, 2012, s. 122. ISBN 978-80-247-4054-6.

⁶² SLAVÍK, Milan a kol. *Vysokoškolská pedagogika*. Praha: Grada, 2012, s. 127. ISBN 978-80-247-4054-6.

3 VZDĚLÁVÁNÍ

V návaznosti na poznatky z předcházejících dvou kapitol teoretické části práce budou ve třetím oddílu prezentovány informace týkající se konkrétních možností edukace žáků s diagnózou zrakového postižení, Pozornost bude věnována zejména těm jedincům, kteří studují na středních školách v České republice.

3.1 Školy pro zrakově postižené v České republice

Jak již bylo uvedeno v kapitole druhé předložené práce, vzdělávání zrakově postižených v České republice lze realizovat ve speciálních školách, třídách nebo formou individuální integrace v běžných třídách běžných škol. Tento přístup je možný aplikovat taktéž v případě středoškolského studia žáka.

V dalších odstavcích bude představena jedna z konkrétních možností, které mohou zrakově postižení jedinci v České republice volit v rámci snahy o dosažení středoškolského vzdělání a následné zapojení se do skupiny pracujících dospělých osob (tedy v případě, že se zrakově postižená osoba neplánuje ekonomicky zajistit formou přiznání invalidního důchodu).

V současnosti je možné, aby se zrakově postižení žáci vzdělávali na středním stupni školské soustavy prakticky v jakémkoli oboru či typu vzdělávací instituce (například v gymnáziu, střední odborné škole aj.) právě na základě inkluzivních snah o jejich integraci.⁶³ K jejich edukaci se lze v podobných případech dočíst následující komentář: *„Výhodou je, že středoškoláci již zvládají specifické dovednosti, především práci s kompenzačními pomůckami. Mohou se tak vzdělávat bez větších nároků na učitele spolu s ostatními vidícími studenty.“*⁶⁴

V případě, že žák nemá zájem nebo možnost integrace do kolektivu běžných středních škol, může absolvovat střední školu pro zrakově postižené, přičemž se

⁶³ Okamžik: Nevidomí mezi námi. *Vzdělávání jazykově postižených – minulost a současnost* [online]. 2014 [cit. 2021-10-22]. Dostupné z: http://okamzik.cz/nmn/Texty/Cestovani/Skoly_pro_zrakove_postizene.html

⁶⁴ Tamtéž.

konkrétně může jednat o (střední odborné) učiliště pro zrakově postižené, gymnázium pro zrakově postižené, praktickou školu určenou zrakově postiženým jedincům nebo také o střední odbornou školu pro zrakově postižené, případně konzervatoř pro zrakově postižené.⁶⁵

Docházka do některého ze zmíněných vzdělávacích zařízení je považována za plnohodnotnou alternativu integrovaného vzdělávání.⁶⁶

3.2 Vzdělávání v oboru masáží pro zrakově postižené

Ke vzdělávání v oblasti masáží je vhodné podotknout, že takovou kvalifikaci lze v České republice možné získat na základě nejrůznějších kurzů, které svou délkou nemusejí být odpovídat docházce do střední školy a mohou být absolvovány i dospělými lidmi prakticky kdykoli.⁶⁷ Kurzy se mohou odlišovat podle toho, na jaký typ masáží jsou orientovány. Obor sportovních a rekondičních masáží je zájemcům nabízen v rámci celoživotního vzdělávání.⁶⁸

K masážím rekondičním a sportovním lze uvést, že rekondiční masáž je jedním z podtypů spadajícím obecně do kategorie masáží sportovních a nemá tedy zásadní vztah k aktuální fázi tréninkového cyklu jedince (bývá též označována za masáž přípravnou).⁶⁹

Obor sportovní a rekondiční masáže lze ovšem v České republice studovat taktéž v podobě, kdy jedinec, který podobné vzdělávání absolvuje, získá úplné střední odborné vzdělání s maturitou včetně absolvování odborného výcviku (tento obor je uváděn

⁶⁵ STEJSKALOVÁ, Kateřina. Vzdělávání dětí se zrakovým postižením. *Šance dětem* [online]. 12. 3. 2021 [cit. 2021-10-22]. Dostupné z: <https://sancedetem.cz/vzdelavani-deti-se-zrakovym-postizenim>

⁶⁶ Tamtéž.

⁶⁷ Srov. např. KREJČÍ, Milada a Václav HOŠEK. *Wellness*. Praha: Vysoká škola tělesné výchovy a sportu Palestra, 2016, s. 47. ISBN 978-80-271-0010-1.

⁶⁸ Mills: cesta ke vzdělání. *Masér pro sportovní a rekondiční masáže* [online]. 2018 [cit. 2021-10-24]. Dostupné z: <https://czv.mills.cz/nabizene-kurzy/dlouhodobe-kurzy/maser-sportovni-rekondicni-masaze/>

⁶⁹ BERNACIKOVÁ, Martina, Jan CACEK, Lenka DOVRTĚLOVÁ a kol. *Regenerace a výživa ve sportu*. 3., doplněné vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2020, s. 150. ISBN 978-80-210-9725-4.

pod kódovým označením 69-41-L/02, jedná se o obor spadající do skupiny takzvaných Osobních a provozních služeb).⁷⁰

Uplatnění absolventů daného středoškolského studia je možné charakterizovat následovně: „*Absolventi jsou kvalifikovaní maséři, kteří se uplatní při provádění neléčebných masáží částí nebo celého těla ručně i s využitím různých masážních pomůcek, přístrojů a zařízení. (...) mohou pokračovat ve studiu na vyšších odborných školách nebo vysokých školách, zejména ve zdravotnických oborech.*“⁷¹

O tom, že vzdělávání zrakově postižených jedinců (žáků středních škol) v oboru sportovních a rekondičních masáží je pro danou populaci vhodným zaměřením, je možné se přesvědčit například na webových stránkách Práce pro ZP, kde je právě obor sportovních a rekondičních masáží (vedle několika dalších) uveden jako vhodné studijní i následné pracovní uplatnění právě pro osoby zdravotně postižené, u nichž není zcela funkční jejich zrakový aparát.⁷²

O studiu připravujícím žáky středních škol se zrakovým postižením pro výkon pracovní pozice Masér sportovní a rekondiční se dále dozvídáme, že uchazeči jsou připravováni na: „*Výkon klasické, rekondiční, sportovní a reflexní masáže v rekondičních, rekreačních a sportovních zařízeních, případně v rámci vlastní živnosti.*“⁷³

K úkolům maséra vzdělávaného takovou formou patří ošetřování osob s problémy při určitých pohybech a preventivní působení proti vzniku podobných obtíží.⁷⁴

⁷⁰ NPI: informační systém Infoabsolvent. *L/0 Masér sportovní a rekondiční* [online]. 2021 [cit. 2021-10-24]. Dostupné z: <https://www.infoabsolvent.cz/Obory/KartaOboru/6941L02>

⁷¹ Tamtéž.

⁷² Práce pro ZP. *Zrakové postižení* [online]. 2019 [cit. 2021-10-24]. Dostupné z: <https://praceprozp.cz/zrakove-postizeni/>

⁷³ Tamtéž.

⁷⁴ Tamtéž.

Mezi pracovní činnosti sportovního a rekondičního maséra (k jejichž výkonu je žák středoškolsky vzděláván) patří zejména:⁷⁵

- ruční masáže celého těla;
- tlakové masáže;
- speciální léčebné reflexní masáže;
- balneoterapeutické úkony;
- hydroterapeutické úkony;
- poskytování masáží v průběhu pohybových výkonů (sportovních, tanečních apod.);
- aplikace přípravků zdravotního a kosmetického rázu;
- aplikace masážních strojků;
- poradenství v oblasti způsobů cvičení;
- poradenství týkající se návštěv odborných rehabilitačních pracovišť;
- a případné další činnosti a úkony.

⁷⁵ Práce pro ZP. *Zrakové postižení* [online]. 2019 [cit. 2021-10-24]. Dostupné z: <https://praceprozp.cz/zrakove-postizeni/>

PRAKTICKÁ ČÁST

V praktické části práce budou nejprve uvedeny základní informace o tom, jak byl naplánován a pojat vlastní empirický výzkum v souvislosti s tematikou, která byla pro závěrečnou práci jako celek zvolena (a pro kterou byly taktéž zjišťovány a následně prezentovány potřebné teoretické poznatky v kapitolách 1 až 3). Prezentovány tedy budou informace o metodologickém pojetí výzkumného šetření na téma vzdělávání žáků s postižením zraku na českých středních školách v jednom ze specificky zvolených oborů, kterým jsou rekondiční a sportovní masáže.

Dále pak budou předložena a okomentována data získaná během realizace výzkumu.

V rámci kapitoly Diskuze budou následně zodpovězeny výzkumné otázky, které byly k praktickému šetření předem stanoveny.

4 METODOLOGIE VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

V rámci metodologie budou uvedeny informace o tom, jaký byl pro empirický výzkum stanoven hlavní cíl a dále pak také informace týkající se stanovených výzkumných otázek šetření, zvoleného vzorku respondentů a samotné metody sběru dat.

4.1 Výzkumný cíl

Cílem výzkumného šetření je zjistit vlastní pohled žáků se zrakovým postižením na vzdělávání v oboru rekondičních a sportovních masáží na úrovni středoškolského studia, který aktuálně studují.

4.2 Výzkumné otázky

Na základě výzkumného cíle uvedeného v podkapitole 4.1 práce byly stanoveny následující výzkumné otázky, na něž budou během samotného empirického šetření hledány odpovědi u zkoumaného vzorku respondentů:

- Jaké vlivy (podněty, pohnutky) vedou jedince s postižením zraku k tomu, aby se zapsali do středoškolského vzdělávání v oboru sportovních a rekondičních masáží?
- Jakým způsobem žáci středního vzdělávání se zrakovým postižením studující v oboru sportovních a rekondičních masáží hodnotí samotné studium?
- Které aktivity a uplatnění žáci se zrakovým postižením studující obor sportovních a rekondičních masáží na střední škole plánují do budoucna ve vztahu ke svému profesnímu uplatnění?

4.3 Zkoumaný vzorek respondentů

Pro výzkumné šetření byla zvolena skupina žáků středních škol studujících rekondičních a sportovní masáže s konkrétním typem postižení – postižením zraku. Zvolený vzorek lze z hlediska genderového charakterizovat jako rozvrstvenou populaci.

Zúčastnění respondenti pocházejí tedy z českých středních škol, které nabízejí možnost dosažení vzdělání ve zmíněném oboru. Pro zapojení do výzkumu byla stanovena pouze jediná podmínka, kterou je diagnóza zrakového postižení středoškoláka.

Zájemci se na základě vlastního a dobrovolného rozhodnutí zapojili do šetření na základě vyplnění dotazníku, který jim byl zprostředkován online (potenciální respondenti byli osloveni prostřednictvím e-mailové pošty). Celkový vzorek čítá pouze 17 respondentů, což je třeba přičíst poněkud specifické tématice žáků středních škol se zrakovým postižením.

4.4 Metoda sběru dat

Jak již bylo zmíněno, jako metoda sběru dat v rámci výzkumného šetření byl zvolen dotazník, zejména z toho důvodu, že právě dotazník lze jednoduše administrovat i v době nejrůznějších covidových restrikcí.

Dotazník byl vytvořen přímo za účelem šetření, které se týká problematiky, jíž je věnována tato práce. Sestával z celkem 18 položek s nucenou volbou, kdy v některých položkách bylo respondentům umožněno na základě jejich vlastního uvážení reagovat také variantou „jiné“. Při volbě této varianty měli připojit slovní komentář vyjadřující obsah jejich konkrétního vyjádření.

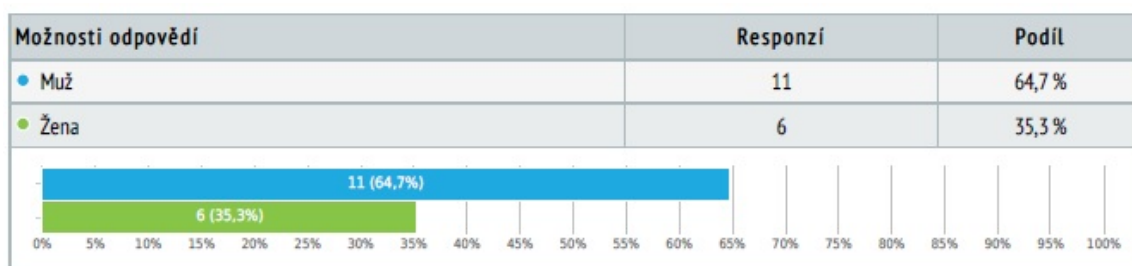
Data získaná dotazováním byla zpracována v rámci systému *Survio* a v kapitole 5 jsou prezentována na základě grafu a připojené tabulky. V kapitole páté tedy dochází k prezentaci absolutních a podílových hodnot jednotlivých konkrétních odpovědí respondentů doplněných o příslušný komentář. Dotazník je přílohou této práce.

5 VÝSLEDKY

Pátá kapitola textu obsahuje prezentaci konkrétních dat získaných zodpovězením stanovených výzkumných otázek v dotazníku distribuovaného respondentům.

Položka 1 dotazníku: Pohlaví respondentů

Tabulka 1 Reakce respondentů na první položku dotazníku v systému *Survio*

Zdroj: autor práce, 2021 (vlastní šetření)

Ve vzorku celkem 17 osob je zastoupeno 11 mužů (tito tak tvoří přibližně 65 % všech zúčastněných respondentů). Zbývajících 6 osob uvedlo, že je ženského pohlaví – ženy jsou ve vzorku zastoupeny tedy přibližně 35 %).

Položka 2 dotazníku: Věk respondentů

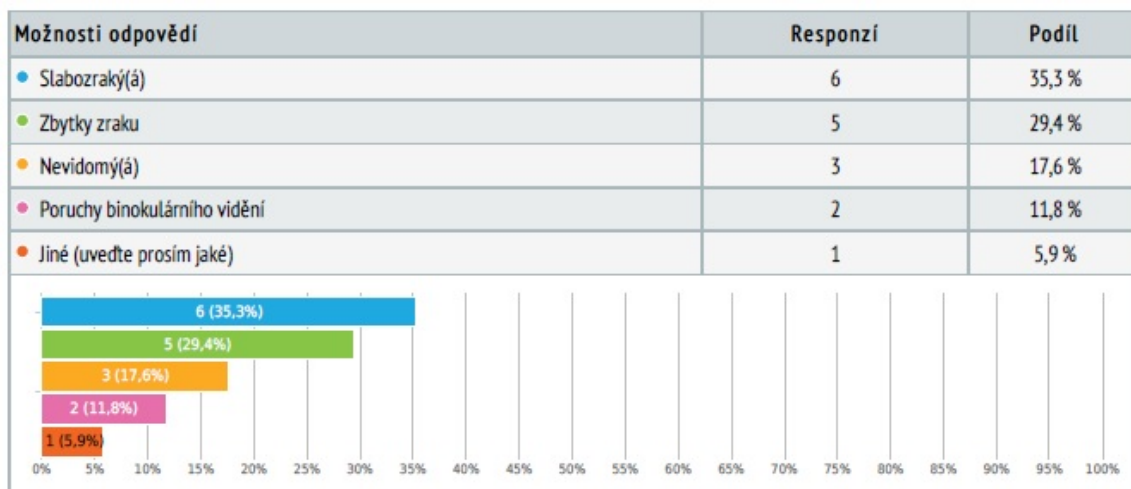
Pro položku dotazování týkajícího se věku nebyl vyhotoven výsledek získaných dat v podobě grafu či tabulky. Z individuálně vypsanych hodnot bylo ovšem možné následným zpracováním responzí zapojených žáků zjistit, že tito se v době administrace dotazníků pohybovali ve věkovém rozmezí od 16 do 20 let.

Nejčetněji zastoupenou věkovou skupinou byli v tomto případě osmnáctiletí žáci, kterých bylo ve vzorku celkem 5 (tvořili tedy 29 % celého zkoumaného vzorku osob). Další 4 jedinci ve vzorku respondentů se nacházeli ve věku 17 let (tito tedy tvořili 24 % ve vzorku). Další 4 jedinci byli ve věku 16 let. Jejich podíl na vzorku je tedy možné vyčísřit taktéž 24 %.

Vzorek obsahuje také 3 žáky střední školy ve věku 19 let. V tomto případě se jedná tedy o přibližně 18% podíl na vzorku jako celku. Zbývajících 1 respondent pak uvedl věk 20 let – tento je na vzorku zastoupen podílem 6 %.

Položka 3 dotazníku: Stupeň oční vady

Tabulka 2 Reakce respondentů na třetí položku dotazníku v systému *Survio*

Zdroj: autor práce, 2021 (vlastní šetření)

U položky č. 3 byla respondentům nabídnuta možnost volby z celkem čtyř definovaných reakcí (dané varianty využila naprostá většina zkoumaného vzorku osob). Jeden z dotazovaných žáků pak zvolil reakci „Jiná“, k níž doplnil specifickou odpověď na kladenou otázku.

Z dotazovaných respondentů na třetí položku dotazníku uvedlo nejvíce respondentů, že stupeň jejich oční vady odpovídá slabozrakosti. Tuto reakci zvolilo 6 dotazovaných, tedy 35 % zkoumaného vzorku osob.

Druhou nejčastěji uváděnou reakcí je odpověď v podobě „zbytky zraku“, kterou uvedlo 5 respondentů, tedy 29 % celkového vzorku.

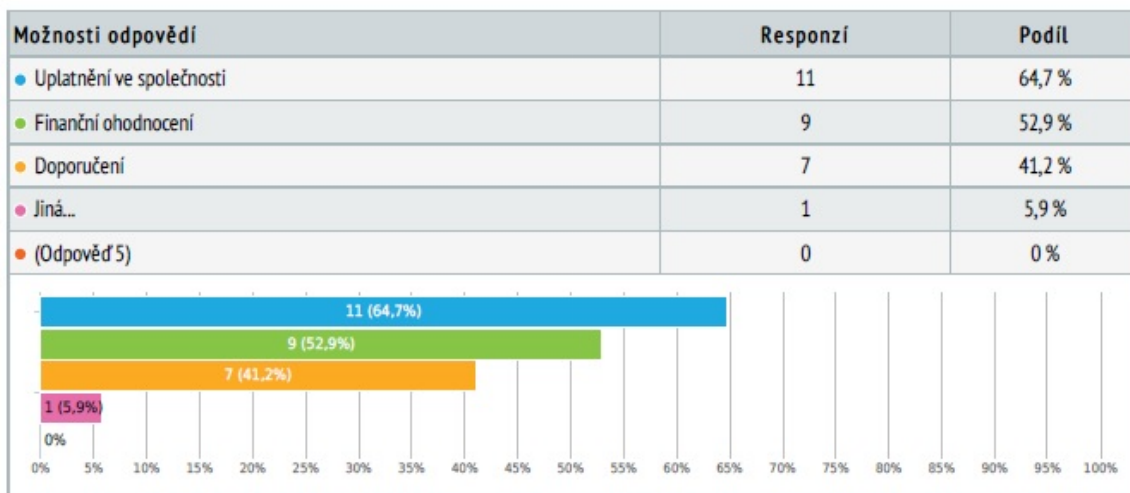
Na třetím místě je pak z hlediska četnosti výpovědí reakce „nevidomý/nevidomá“, kterou uvedli 3 dotazovaní jedinci. Ti tvoří přibližně 18 % vzorku.

Poslední z nabízených reakcí v dotazníku na danou otázku – odpověď „poruchy binokulárního vidění“ uvedli dva z dotazovaných respondentů. Jedná se o 12 % celého vzorku.

U této položky zvolila jedna z dotazovaných osob možnost „Jiné“, k této reakci respondent uvedl, že jeho oční vada je charakterizována úplnou slepotou levého oka. Tento samotný jedinec tvoří 6 % vzorku.

Položka 4 dotazníku: Z jakého důvodu jste si zvolil(a) právě tento obor?

Tabulka 3 Reakce respondentů na čtvrtou položku dotazníku v systému *Survio*

Zdroj: autor práce, 2021 (vlastní šetření)

V případě položky č. 4 dotazníku měli respondenti možnost volit z celkem tři předem definovaných reakcí (dané varianty využila naprostá většina dotazovaných). Jeden z dotazovaných žáků pak zvolil možnost „Jiná“, k níž doplnil specifickou odpověď na kladenou otázku.

Na rozdíl od předchozích položek dotazování bylo v případě otázky č. 4 žákům umožněno, aby vybrali více než pouze jednu odpověď.

Nejčastěji volenou reakcí na otázku byla odpověď „Uplatnění ve společnosti“, kterou vybralo 11 dotazovaných osob, tedy celkem 65 % vzorku.

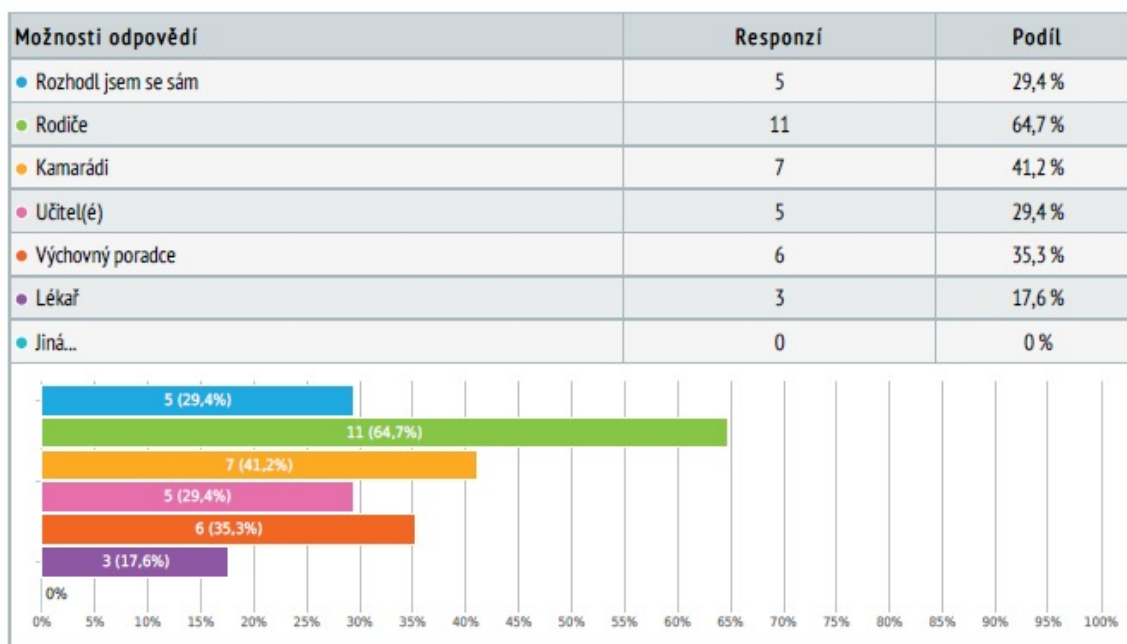
Druhou nejčastější reakcí volenou žáky ze vzorku zkoumaných osob bylo pak „Finanční ohodnocení“, které bylo vybráno 9 žáky, tedy v 53 % případů.

Třetí nejčastěji zmíněnou odpovědí bylo „doporučení“, které zvolilo 42 % dotazovaných respondentů.

V jednom případě pak byla dotazovaným žákem zvolena reakce „Jiná“, k níž daný jedinec doplnil výpověď „kvůli kamarádce“. Daná reakce byla zastoupena ve vzorku 6 %.

Položka 5 dotazníku: Při výběru Vašeho studijního oboru Vás nejvíce ovlivnili?

Tabulka 4 Reakce respondentů na pátou položku dotazníku v systému *Survio*

Zdroj: autor práce, 2021 (vlastní šetření)

U položky č. 5 dotazníku respondenti mohli vybírat z celkem šesti definovaných reakcí (danou možností využili všichni dotazovaní jedinci). Nikdo z dotazovaných žáků nezvolil reakci „Jiná“, k níž by následně doplnil specifickou odpověď na kladenou otázku.

Stejně jako v případě položky č. 4 také v pátém bodě dotazování bylo osloveným žákům umožněno, aby vybírali více než jednu odpovídající reakci.

Na položku nejčastěji respondenti odpovídali „Rodiče“, a to celkem v 11 případech, daná reakce tedy byla zjištěna u 65 % celého vzorku dotazovaných osob.

Druhou nejčastější reakcí byla odpověď „Kamarádi“, tu zmínilo 7 dotázaných žáků, tedy 41 % zkoumaného vzorku osob.

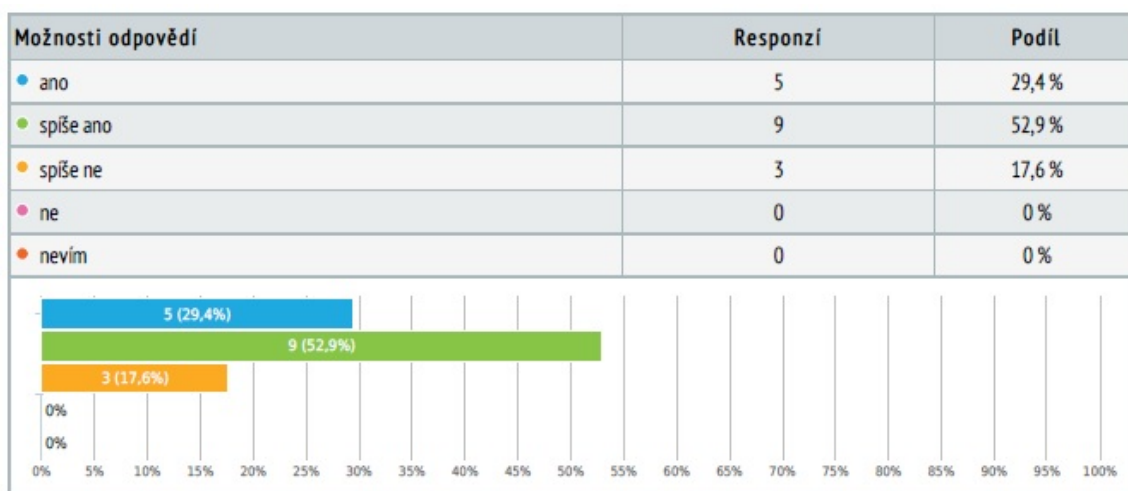
Dále pak co do četnosti byla uvedena reakce „Výchovný poradce“ – k této se přiklonilo 6 dotazovaných. Tato varianta odpovědi byla ve vzorku zastoupena 35 %.

V případě odpovědi „Učitel/é“ a „Rozhodl jsem se sám“ došlo k tomu, že byly uváděny se shodnou četností. V obou případech se jednalo o 5 jedinců, kteří ji zvolili. Tyto varianty odpovědi byly tedy ve vzorku zastoupeny 29 %.

Nejnižší četnost lze zaznamenat u reakce „Lékař“. Tato odpověď byla uvedena třemi respondenty a její podíl ve vzorku je tedy možné vyjádřit přibližně 18 %.

Položka 6 dotazníku: Jste se školou spokojen(a)?

Tabulka 5 Reakce respondentů na šestou položku dotazníku v systému *Survio*

Zdroj: autor práce, 2021 (vlastní šetření)

U položky č. 6 dotazníku mohli respondenti vybírat z celkem pěti vydefinovaných reakcí, kdy všichni dotazovaní se ve svých reakcích přiklonili k jasně vyjádřenému stanovisku. Žádný dotazovaný žák nevyužil možnosti reakce „Nevím“. Navíc nikdo z dotazovaných žáků nezvolil ani možnost „Ne“. V obou případech je podílové zastoupení ve všech reakcích na položku dotazování rovno 0 %. Možnost volby odpovědi „Jiná/jiné“ zde nebyla nabídnuta.

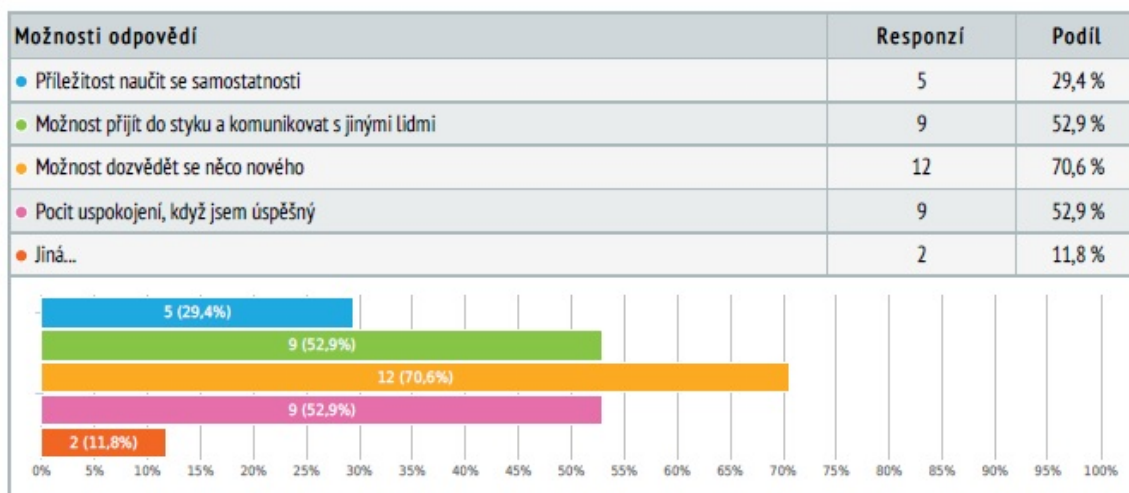
U položky žáci nejčastěji volili reakci „Spíše ano“, kterou uvedlo 9 respondentů, tedy 53 % celého výzkumného vzorku.

Dalších 5 dotazovaných pak zvolilo odpověď „Ano“. Daná reakce je tedy ve vzorku zastoupena 30 %.

Nejméně často volenou odpovědí pak byla možnost „Spíše ne“, kterou vybrali pouze 3 respondenti výzkumu. Podíl ve vzorku u dané reakce činí tedy přibližně 18 %.

Položka 7 dotazníku: Co máte na škole nejraději?

Tabulka 6 Reakce respondentů na sedmou položku dotazníku v systému *Survio*

Zdroj: autor práce, 2021 (vlastní šetření)

Pro položku č. 7 dotazníku platí, že respondenti mohli vybírat z celkem čtyř definovaných reakcí (dané varianty využila naprostá většina dotazovaných). Ve dvou případech byla vybrána v reakci na dotaz odpověď „Jiná“, k níž následně respondenti doplnili specifickou odpověď na kladenou otázku.

U této položky bylo žákům v případě jejich zájmu opět umožněno volit více než jednu odpovídající reakci.

Nejčastěji respondenti uváděli reakci v podobě vyjádření „Možnost dozvědět se něco nového“, kterou bylo možné ve vzorku odpovědí zaznamenat celkem ve 12 případech, tedy od 71 % žáků.

Na druhém místě z hlediska četnosti jejich výpovědí žáci uváděli „Možnost přijít do styku a komunikovat s jinými lidmi“ a „Pocit uspokojení, když jsem byl úspěšný“.

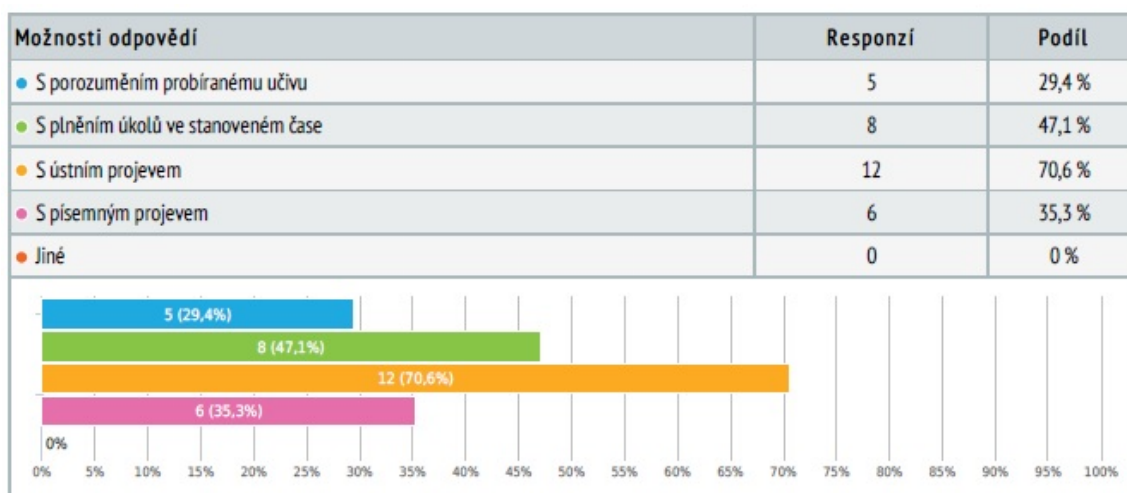
Obě tyto reakce byly uvedeny v devíti případech, tedy v případě 53 % dotazovaných respondentů ze vzorku.

Nejméně častou reakcí byla odpověď „Příležitost naučit se samostatnosti“, tu uvedlo 5 dotazovaných, tedy 29 % ze vzorku osob zapojených do výzkumného šetření.

Ve dvou případech (tedy u 12 % ze vzorku), kdy žáci uvedli odpověď „Jiná“, bylo toto oznámení doplněno informacemi „Kamarády“ (u jednoho z respondentů) a „Přestávky“ u druhého žáka, jenž se k dané možnosti přiklonil.

Položka 8 dotazníku: S čím máte ve škole největší potíže?

Tabulka 7 Reakce respondentů na osmou položku dotazníku v systému *Survio*

Zdroj: autor práce, 2021 (vlastní šetření)

V případě položky č. 8 dotazníku měli respondenti možnost volit z celkem čtyř definovaných reakcí (danou možnost využili všichni oslovení jedinci). Nikdo z dotazovaných žáků nezvolil reakci „Jiné“, k níž by následně doplnil specifickou odpověď na kladenou otázku.

Také u položky č. 8 bylo dotazovaným umožněno, aby volili více než jednu odpovídající reakci.

Nejčastěji uvedenou reakcí na položku ze strany respondentů byla odpověď „S ústním projevem“. Tu zvolilo celkem 12 jedinců, tedy 71 % celého vzorku osob.

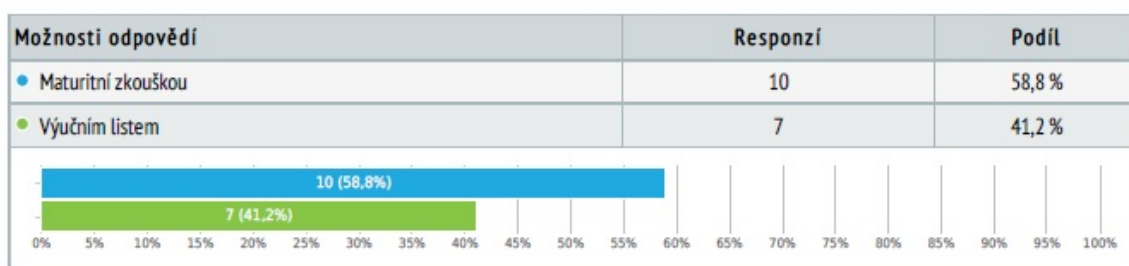
Druhou nejčetnější reakcí byla odpověď „S plněním úkolů ve stanoveném čase“. K té se přiklonilo 8 respondentů, tedy 47 % ze vzorku.

Na třetím místě z pohledu četnosti reakcí byla odpověď „S písemným projevem“, již zvolilo 6 žáků, tedy 35 % ze vzorku.

Nejméně častou byla pak reakce „S porozuměním probíranému učivu“, k níž se přiklonilo 5 žáků. Podílové zastoupení této odpovědi vůči počtu dotazovaných je tedy ve vzorku 29 %.

Položka 9 dotazníku: Jakým způsobem je studium ukončeno?

Tabulka 8 Reakce respondentů na devátou položku dotazníku v systému *Survio*

Zdroj: autor práce, 2021 (vlastní šetření)

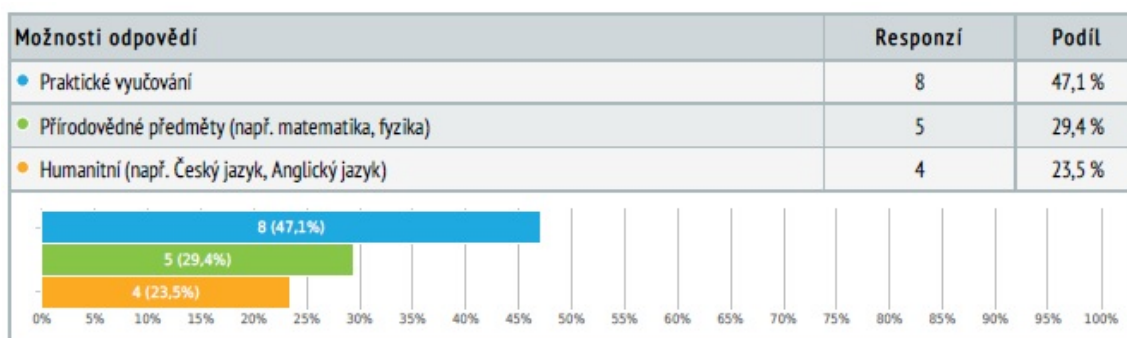
U položky č. 9 dotazníku mohli respondenti volit ze dvou předem definovaných reakcí. Možnost volby odpovědi „Jiná/jiné“ zde nebyla nabídnuta.

Vyšší počet žáků se přiklonil k odpovědi „Maturitní zkouškou“. Tu zvolilo celkem 10 osob, tedy 59 % ze zkoumaného vzorku.

Reakci „Výučním listem“ zvolilo zbývajících 7 respondentů, tedy 41 % ze vzorku.

Položka 10 dotazníku: Z vyučovaných předmětů mě nejvíce baví...

Tabulka 9 Reakce respondentů na desátou položku dotazníku v systému *Survio*

Zdroj: autor práce, 2021 (vlastní šetření)

Pro položku č. 10 administrovaného dotazníku byly pro respondenty předdefinovány celkem tři možné reakce. Možnost volby odpovědi „Jiná/jiné“ zde nebyla nabídnuta.

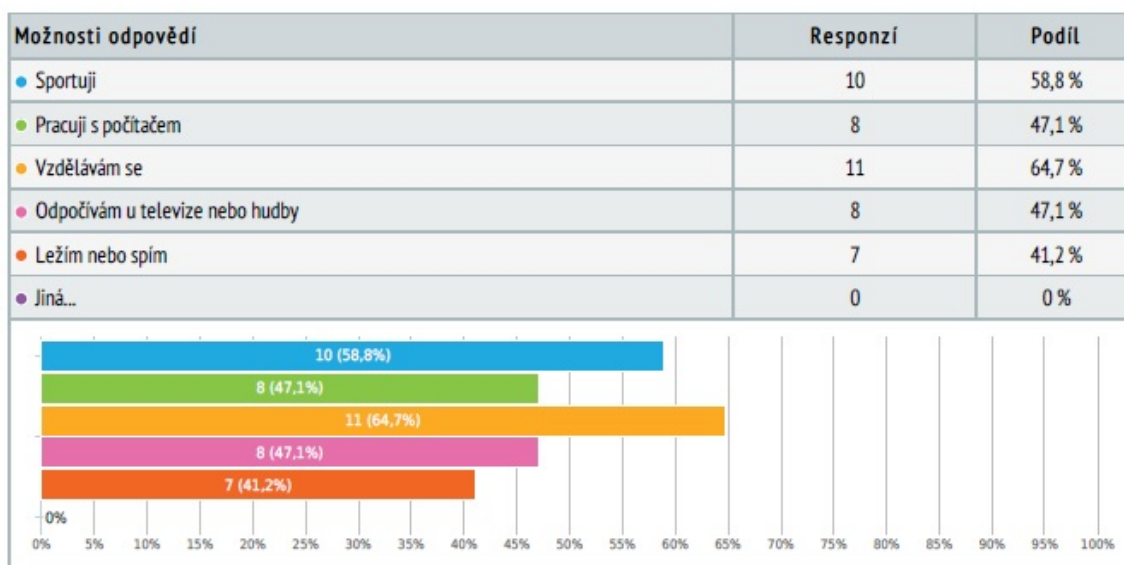
Nejvyšší podíl respondentů u položky volil reakci „Praktické vyučování“. Tuto možnost uvedlo 8 osob, tedy 47 % ze vzorku.

Druhou nejčastější reakcí byla odpověď „Přírodovědné předměty (např. matematika, fyzika)“ – tu vybralo 5 jedinců, což ve výsledku činí 29 % z osloveného vzorku osob.

Nejméně četnou odpovědí byla reakce „Humanitní (např. český jazyk, anglický jazyk)“, kterou uvedli 4 žáci. Tato reakce byla ve vzorku výpovědí tedy zastoupena 23 %.

Položka 11 dotazníku: Co nejraději děláte ve svém volném čase?

Tabulka 10 Reakce respondentů na jedenáctou položku dotazníku v systému *Survio*

Zdroj: autor práce, 2021 (vlastní šetření)

Pro položku 11 administrovaného dotazníku platí, že respondenti mohli vybírat z celkem pěti definovaných reakcí (daných variant využili všichni dotazovaní). Žádný z respondentů nevyužil možnosti reakce „Jiná“, k níž by následně doplnil jinou než nabízenou možnost výpovědi na položený dotaz.

Pro položku platí, že dotazovaným bylo umožněno, aby volili více než jednu odpovídající reakci.

Nejčtenější zastoupení ve zkoumaném vzorku osob u položky čítala odpověď „Vzdělávám se“, kterou volilo 11 respondentů, tedy 65 % ze vzorku.

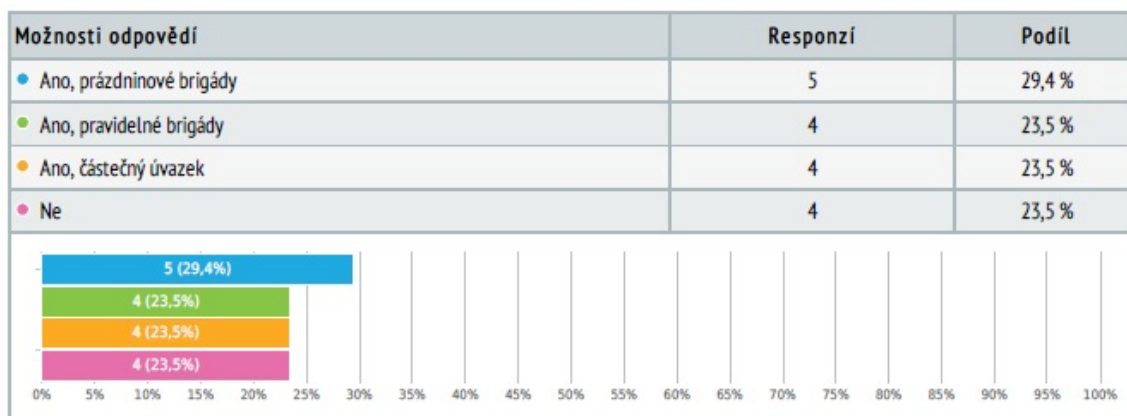
Druhou nejčtenější odpovědí byla reakce „Sportuji“, kterou uvedlo 10 respondentů, tedy 59 % zkoumaného vzorku žáků.

Dále pak shodný počet odpovědí lze zaznamenat u reakcí „Pracuji s počítačem“ a „Odpočívám u televize nebo hudby“. Každou z těchto dvou možností zvolilo celkem 8 žáků a každá je tedy ve vzorku zastoupena 47 % respondentů.

Nejméně často pak žáci na položenou otázku číslo 11 z dotazníku uváděli reakci „Ležím nebo spím“. Tato reakce byla tedy ve vzorku oslovené skupiny žáků zastoupena 41 %.

Položka 12 dotazníku: Pracoval jste někdy při škole?

Tabulka 11 Reakce respondentů na dvanáctou položku dotazníku v systému *Survio*

Zdroj: autor práce, 2021 (vlastní šetření)

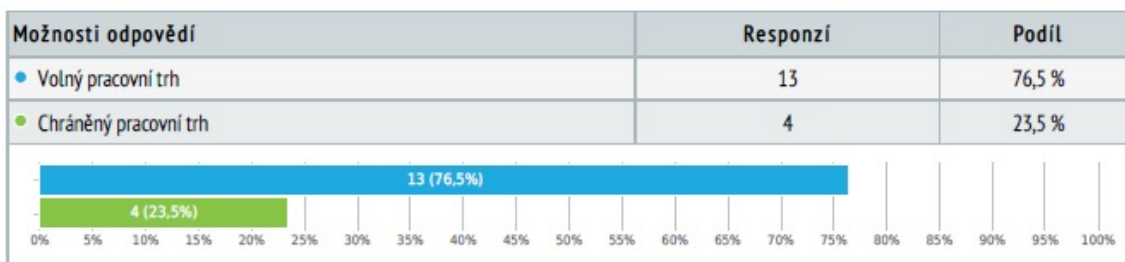
Pro položku 12 administrovaného dotazníku platí, že respondenti mohli vybírat ze čtyř předem vydefinovaných reakcí. Možnost volby odpovědi „Jiná/jiné“ zde nebyla nabídnuta.

Na položku žáci nejčastěji reagovali odpovědí „Ano, prázdninové brigády“, a to celkem v pěti případech. Tato reakce byla na celém vzorku zastoupena 29 %.

V případě reakcí „Ano, pravidelné brigády“, „Ano, částečný úvazek“ a „Ne“ došlo ke shodnému zastoupení ve vzorku. Každou z uvedených reakcí zvolili čtyři respondenti a každá je ve vzorku zastoupena 23 %.

Položka 13 dotazníku: V případě že ano, jednalo se o...

Tabulka 12 Reakce respondentů na třináctou položku dotazníku v systému *Survio*

Zdroj: autor práce, 2021 (vlastní šetření)

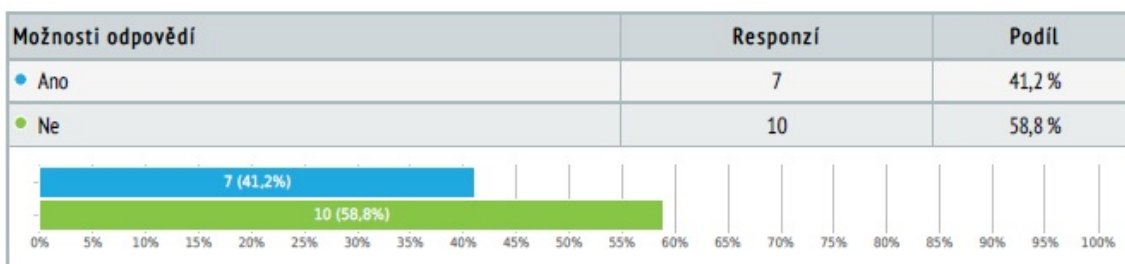
Pro položku číslo 13 administrovaného dotazníku byly respondentům nabídnuty pouze dvě možné reakce. Možnost volby odpovědi „Jiná/jiné“ zde nebyla uvedena.

Větší množství dotazovaných žáků se přiklonilo k reakci „Volný pracovní trh“. Tuto možnost zvolilo 13 respondentů, tedy 77 % ze zkoumaného vzorku.

Reakci „Chráněný pracovní trh“ uvedli zbývající čtyři dotazovaní žáci. Podíl těchto reakcí ve vzorku byl tedy 23 %.

Položka 14 dotazníku: V případě že ano, pracujete ve svém oboru?

Tabulka 13 Reakce respondentů na čtrnáctou položku dotazníku v systému *Survio*

Zdroj: autor práce, 2021 (vlastní šetření)

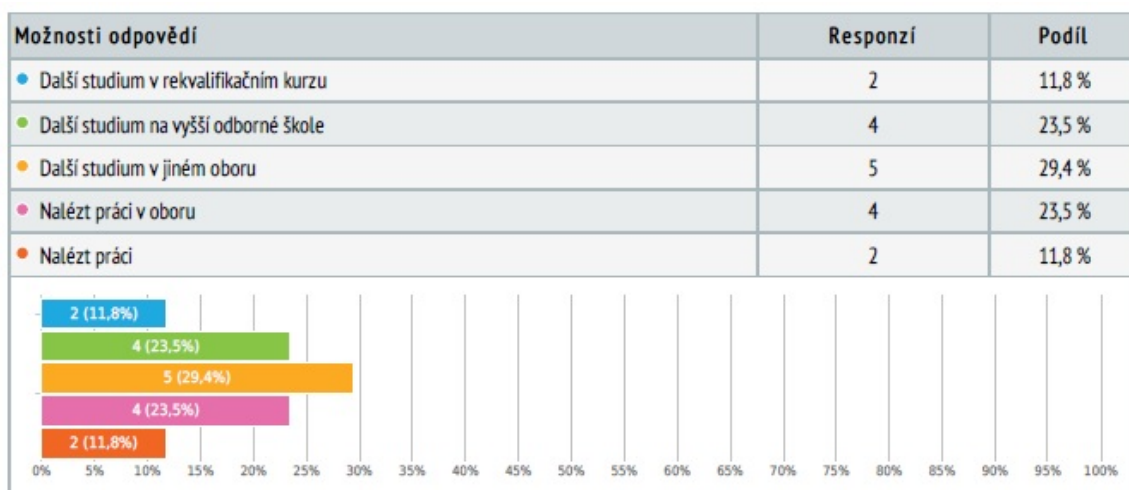
Také pro položku č. 14 dotazníku byly respondentům nabídnuty pouze dvě možné reakce. Volbu odpovědi „Jiná/jiné“ ani zde nebylo možné využít.

Četněji uvedenou reakcí ze strany oslovených žáků byla odpověď „Ne“. Tuto reakci uvedlo 10 jedinců, její zastoupení na zkoumaném vzorku výpovědí je tedy 59 %.

Zbývajících 7 jedinců pak uvedlo reakci „Ano“. Ta ve vzorku nese ve výsledku 41% podíl.

Položka 15 dotazníku: Co byste chtěli dělat po ukončení střední školy?

Tabulka 14 Reakce respondentů na patnáctou položku dotazníku v systému *Survio*

Zdroj: autor práce, 2021 (vlastní šetření)

V případě položky 15 dotazníku platí, že respondenti mohli vybírat z celkem pěti definovaných reakcí. Možnost volby odpovědi „Jiná/jiné“ zde nebyla uvedena.

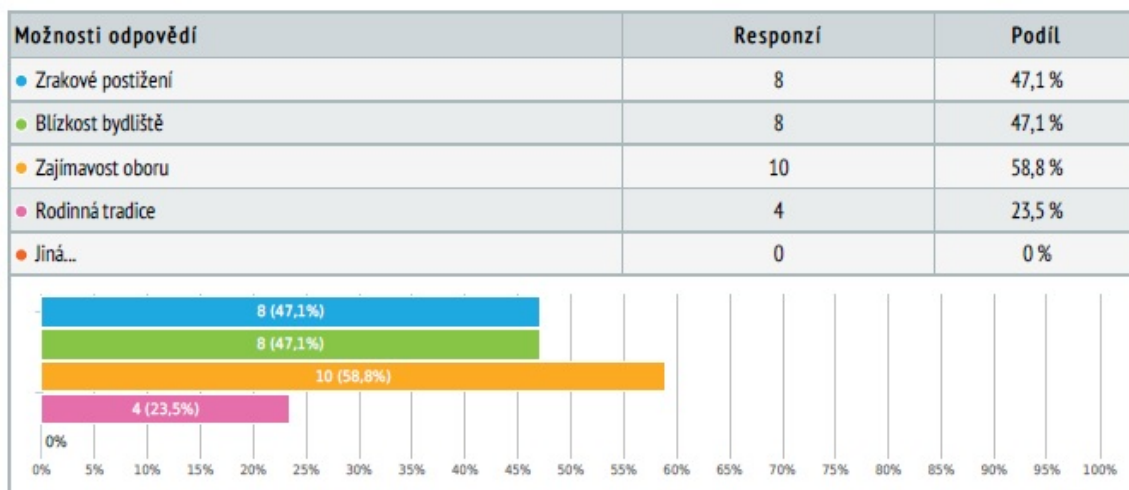
Nejčastěji uvedenou reakcí na položenou otázku bylo „Další studium v jiném oboru“, kterou uvedlo 5 z celkového počtu dotazovaných žáků. Podíl ve vzorku všech výpovědí v případě dané reakce činil 29 %.

Na druhém místě se shodným zastoupením byly respondenty voleny reakce „Další studium na vyšší odborné škole“ a „Nalézt práci v oboru“. Obě možnosti zvolili celkem 4 respondenti, jejich podíl na vzorku byl tak přibližně 24 %.

Taktéž v případě zbývajících možných reakcí „Další studium v rekvalifikačním kurzu“ a „Nalézt práci“ volili dotazovaní tyto odpovědi ve shodném počtu. Vždy se jednalo o 2 jedince a podíly daných reakcí v celkovém vzorku tak činily přibližně 12 %.

Položka 16 dotazníku: Důležitým faktorem pro výběr školy (další studium) respektive zaměstnání je pro Vás...

Tabulka 15 Reakce respondentů na šestnáctou položku dotazníku v systému *Survio*

Zdroj: autor práce, 2021 (vlastní šetření)

U položky 16 dotazníku mohli respondenti vybírat z celkem čtyř jasně definovaných reakcí (dané varianty využili všichni dotazovaní). Žádný z respondentů nevyužil možnosti reakce „Jiná“, k níž by následně doplnil jinou než nabízenou možnost výpovědi na položený dotaz.

Pro položku platí, že dotazovaní mohli volit více než pouze jednu odpovídající reakci.

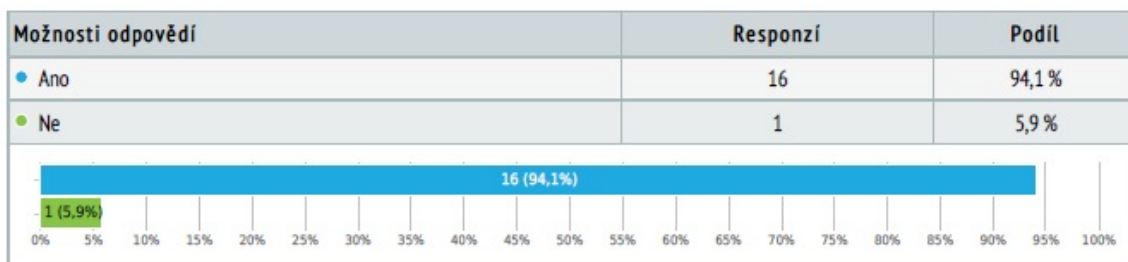
Nejčtenější reakcí ze strany respondentů byla u položky odpověď „Zajímavost oboru“. Tuto uvedlo 10 žáků, tedy 59 % zkoumaného vzorku osob.

Z hlediska četnosti pak druhými nečastějšími vyjádřeními dotazovaných osob byly reakce „Zrakové postižení“ a „Blízkost bydliště“. V obou případech se k nim přiklonilo 8 žáků a obě možnosti tak tvoří 47 % ve vzorku.

Odpověď „Rodinná tradice“ byla uváděna s nejnižší četností, a to celkem ve 4 případech – zastoupení v reakcích s přepočtem na počet zúčastněných respondentů činí 24 %.

Položka 17 dotazníku: Bude zvolená práce nebo škola odpovídat Vaším zálibám?

Tabulka 16 Reakce respondentů na sedmnáctou položku dotazníku v systému *Survio*

Zdroj: autor práce, 2021 (vlastní šetření)

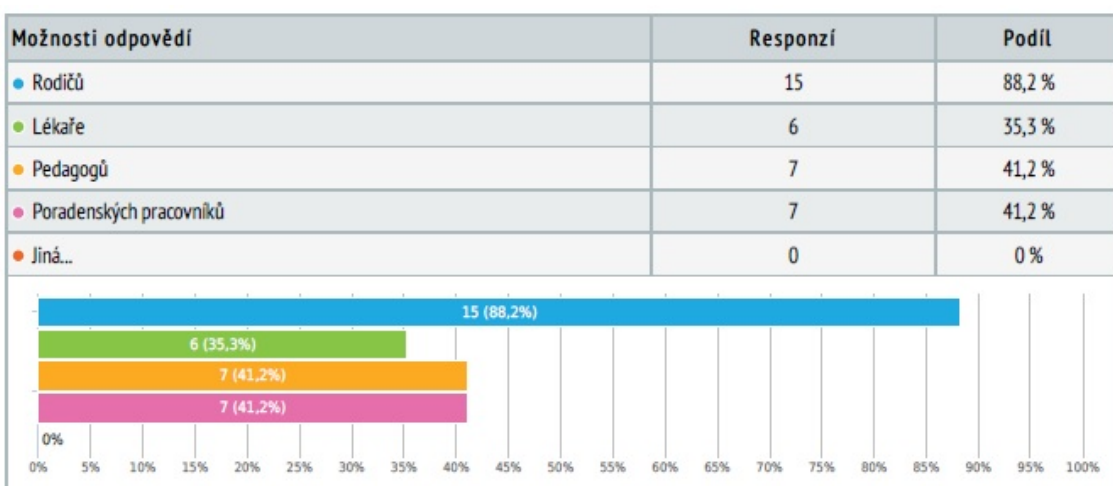
Pro předposlední položku (číslo 17) administrovaného dotazníku byly pro respondenty opět definovány jen dvě možné reakce. Možnost volby odpovědi „Jiná/jiné“ zde nebyla uvedena.

Častěji se žáci přikláněli k odpovědi „Ano“, kterou uvedlo celkem 16 zúčastněných. Jejich podíl v celkovém vzorku reakcí je tak 94 %.

Zbývající 1 respondent pak odpověděl „Ne“, takže tato odpověď je tak v celém vzorku odpovědí zastoupena 6 %.

Položka 18 dotazníku: Budete při výběru školy nebo zaměstnání dbát něčí rady?

Tabulka 17 Reakce respondentů na osmnáctou položku dotazníku v systému *Survio*

Zdroj: autor práce, 2021 (vlastní šetření)

U poslední položky administrovaného dotazníku – jedná se o položku číslo 18 – platí, že respondenti mohli vybírat z celkem čtyř definovaných reakcí (tuto variantu využili všichni dotazovaní). Žádný z respondentů nevyužil možnosti reakce „Jiná“, k níž by následně doplnil jinou než nabízenou možnost odpovědi na položený dotaz.

I u poslední položky dotazování zvoleného vzorku respondentů bylo žákům umožněno volit v případě jejich zájmu více než jednu odpovídající reakci.

Nejčastěji se dotazovaní přikláněli k reakci „Rodičů“, kterou volilo celkem 15 z nich. Reakce tak v přepočtu na počet dotazovaných osob dosahuje 88 % zastoupení ve vzorku.

Na druhém místě z pohledu četnosti volili žáci odpovědi „Pedagogů“ a „Poradenských psychologů“, kdy obě tyto možnosti uvedli celkem 4 jedinci. U obou variant odpovědí je jejich zastoupení ve vzorku ve výši 41 %.

Nejméně byla zaznamenávána odpověď „Lékaře“. Tato byla vybrána pouze v 6 případech. Podíl ve vzorku zde dosahuje výše 35 %.

6 DISKUZE

V rámci této kapitoly bude opětovně zmíněn již dříve v textu stanovený cíl výzkumu dosažený prostřednictvím jednotlivých výzkumných otázek. Na tyto otázky budou – s přihlédnutím k informacím získaným empirickým šetřením tak, jak to bylo prezentováno v kapitole 5– v následujících odstavcích předloženy odpovědi.

Na první výzkumnou otázku (*Jaké vlivy (podněty, pohnutky) vedou jedince s postižením zraku k jejich zápisu do středoškolského vzdělávání v oboru sportovních a rekondičních masáží?*) je možné reagovat na základě dat zjištěných v celkem čtyřech položkách dotazníku.

Nejvýznamnějším podnětem, který vedl současné žáky oboru sportovních a rekondičních masáží k jejich rozhodnutí studovat daný obor, byl faktor uplatnění ve společnosti v jejich budoucím životě. Ten uvedlo 65 % dotazovaných z celého zkoumaného vzorku respondentů. V nadpolovičně většině případů byl pak zmíněn taktéž faktor finančního ohodnocení, který tedy hrál zásadní roli při rozhodování o variantě studia na střední škole pro žáky s postižením zraku.

Z hlediska personálního byli žáci při výběru středoškolského studia nejčastěji ovlivněni svými vlastními rodiči, jejichž vliv na dané rozhodnutí potvrdilo 65 % všech dotazovaných středoškoláků. Druhým nejvýraznějším zdrojem motivace pro žáky s postižením zraku byli pak pro jejich volbu studovat obor sportovních a rekondičních masáží jejich přátelé, ty zmínilo 41 % respondentů.

Důležitě je taktéž zmínit, že daný obor vzdělávání žáci volili také s přihlédnutím k jeho zajímavosti, což potvrdilo jako zásadní vliv 59 % dotazovaného vzorku zrakově postižených středoškoláků. V případě motivace pro studium uvedeného oboru v souvislosti s vlastním zdravotním postižením a také v souvislosti s blízkostí jejich bydliště vůči zvolené střední škole je pak na základě výpovědí respondentů možné uvést 47% potvrzený vliv.

Na výzkumnou otázku číslo jedna lze tedy vyslovit odpověď, že mezi podněty (pohnutky), jež motivují jedince s postižením zraku pro studium v oboru sportovních

a rekondičních masáží na střední škole, patří zejména snaha nalézt možné budoucí uplatnění v dospělosti, vliv rodičů, finanční ohodnocení a v menší míře pak vliv přátel, vlastní zdravotní postižení a vzdálenost bydliště od zvolené školy.

V případě druhé výzkumné otázky (*Jakým způsobem žáci středního vzdělávání se zrakovým postižením studující v oboru sportovních a rekondičních masáží hodnotí samotné studium?*) budou hodnoceny odpovědi získané výzkumným šetřením v celkem čtyřech položkách dotazníku.

Se samotnou školou, kterou aktuálně respondenti navštěvují, jsou většinou (konkrétně v 83 % případů) spokojeni, ať už ve vyšší, či nižší míře.

Při svém studiu v oboru sportovních a rekondičních masáží středoškoláci se zrakovým postižením nejpozitivněji hodnotí zejména možnost dozvědět se nové informace, což oceňuje celých 71 % zkoumaného vzorku respondentů. Dále jsou pak nadpoloviční většinou všech dotazovaných zmiňovány také faktory interakce a komunikace s dalšími lidmi a spokojenost prožívaná ve chvíli, kdy je jedinec ve školní práci úspěšným (tyto odpovědi uvedlo 53 % středoškoláků).

Nejvíce pozitivních reakcí respondenti uváděli k praktickému vyučování, které dle získaných odpovědí baví 47 % z celého zkoumaného vzorku.

Jako problematické hodnotí dotazovaní středoškoláci v rámci svého studia vlastní ústní projevy, s nimiž má problémy celých 71 % respondentů. Menší část středoškoláků pak uvádí, že jim ve škole činí problémy také plnění úkolů v rámci konkrétních termínů.

Na druhou výzkumnou otázku lze tedy odpovědět tak, že aktuální studium (středoškolské vzdělávání v oboru sportovních a rekondičních masáží) žáci hodnotí převážně pozitivně, především v případě praktické výuky. Vedle toho lze zaznamenat výrazné reakce na negativně prožívané součásti výuky, k nimž patří zejména nutnost vlastního verbálního vyjadřování nebo také nutnost dodržování stanovených termínů.

Pro poslední, třetí výzkumnou otázku (*Které aktivity a uplatnění žáci se zrakovým postižením studující obor sportovních a rekondičních masáží na střední škole plánují*

do budoucna ve vztahu ke svému profesnímu uplatnění?) lze odpovědi čerpat z celkem sedmi položek dotazníku, na které vybraní respondenti reagovali.

K této výzkumné otázce lze hned na úvod zmínit, že celých 65 % dotazovaných středoškoláků s postižením zraku uvedlo, že se ve svém volném čase má ve zvyku vzdělávat.

Kromě toho celých 75 % ze zkoumaného vzorku respondentů (tedy jeho tři čtvrtiny) uvedlo, že se již v současnosti účastní pracovních aktivit mimo školu, ať už se jedná o pravidelné nebo pouze letní brigády, nebo dokonce o práci na částečný úvazek.

V budoucnu (po skončení studia) pak dotazovaní středoškoláci mají v 77 % případů zájem zapojit se jako aktivní členové volného pracovního trhu (na rozdíl od zbývajících jedinců, kteří uvádějí zájem o participaci na trhu chráněném).

V současnosti převažující podíl zkoumaného vzorku respondentů nevykonává pracovní činnost ve studovaném oboru, tedy v oblasti sportovních a rekondičních masáží – daný fakt potvrdilo 59 % dotázaných jedinců.

Nejvyšší podíl odpovědí k položce budoucích plánů po skončení středoškolského studia ze strany zrakově postižených žáků vypovídá o tom, že se chystají dále studovat, ovšem už v jiném oboru (k tomuto plánu se přiklání téměř třetina respondentů, konkrétně se jedná o 29 % ze zkoumaného vzorku osob). Nastoupení do zaměstnání jako další krok do budoucna uvádí sice 36 % žáků, ovšem pouze 24 % z nich plánuje pracovní angažmá v aktuálně studovaném oboru.

Do budoucna celkem 94 % zrakově postižených středoškoláků ze zkoumaného vzorku respondentů uvádí, že bude jejich zaměstnání odpovídat jejich zálibám.

V otázce plánů do budoucna si pak středoškoláci dle vlastních vyjádření nechají poradit zejména rodiči, což potvrzuje 88 % dotazovaných jedinců.

Pro třetí výzkumnou otázku lze tedy stanovit odpověď uvádějící, že středoškoláci se zrakovým postižením studující aktuálně obor sportovních a rekondičních masáží na středoškolské úrovni se mají tendenci ve značné míře věnovat studijním aktivitám i mimo svou školní docházku a celé tři čtvrtiny těchto žáků se účastní nejrůznějších

forem pracovních aktivit, byť tyto v současnosti nekorespondují se studovaným oborem. Ovšem ani do budoucna převažující podíl respondentů neplánuje být zaměstnán v oboru, jemuž se věnují v současném programu vzdělávání (aktuálně pouze asi třetina žáků potvrzuje, že jejich dalším krokem po skončení střední školy bude již směřování na pracovní trh). Naopak středoškoláci v naprosté většině případů uvádějí, že jejich budoucí zaměstnání bude odpovídat jejich zálibám.

ZÁVĚR

V předložené práci byla soustředěna pozornost na populaci osob, u nichž bylo diagnostikováno zdravotní, konkrétně zrakové postižení. Takoví jedinci totiž vykazují speciální potřeby, jež se netýkají pouze jejich osobního fungování, ale také procesu edukace.

Se speciálními potřebami je nutné počítat u této skupiny žáků také v případě jejich docházky do středních škol. Zde nejenže by měly být uzpůsobeny podmínky pro jejich možnou efektivní integraci, ale zároveň by mělo být umožněno zrakově postiženým jedincům studovat v oborech, které jsou slučitelné s jejich postižením nejen v rovině studia, ale též při výkonu pracovních povinností v budoucnu. Jedním z takto doporučovaných oborů je studium sportovních a rekondičních masáží.

Právě žáci studující zmíněný obor byli zařazeni do výzkumného vzorku a na základě údajů tímto vzorkem poskytnutým bylo v aplikované části práce představeno studium a jeho specifika. Zrakově postižení jedinci se zde vyjadřovali k celé řadě aspektů studia týkajících se situace před jeho samotným započítím, stejně jako stávajících a následných plánů do budoucna. Všechny tyto tři oblasti byly propojeny právě se vzděláváním v oboru sportovních a rekondičních masáží.

K výsledkům prezentovaným v kapitolách 5 a 6 této práce je na tomto místě vhodné doplnit, že tyto nelze automaticky zobecňovat na celou populaci zrakově postižených středoškoláků v České republice. Toto zobecnění není doporučeno především z důvodu, že zkoumaný vzorek čítal pouze menší počet respondentů (ti se do výzkumu zapojili na základě vlastní iniciativy, nikoli například na pokyn svého vyučujícího, ředitele školy apod.) Tato skutečnost byla způsobena jednak omezenými možnostmi autora (z hlediska ekonomického, časového apod.), jednak také řadou restrikcí spojených s epidemií viru označovaného jako covid-19, která znemožnila osobní návštěvy přímo ve školních institucích, kde jsou zrakově postižení žáci v oboru masáží vzděláváni.

Aby tedy bylo možné činit komplexnější závěry o populaci zrakově postižených středoškoláků, lze jen doporučit v budoucnu výzkumné šetření zopakovat s vyšším počtem respondentů, kteří budou pocházet z různých krajů České republiky.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

1. ARNOLDOVÁ, Anna. *Sociální zabezpečení I: sociální zabezpečení v České republice, lékařská posudková služba, pojistné, systémy sociálního zabezpečení*. Praha: Grada, 2012. Aktuální legislativa. ISBN 978-80-247-3724-9.
2. BENDL, Stanislav a kol. *Vychovatelství: učebnice teoretických základů oboru*. Praha: Grada, 2015. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4248-9.
3. BENEŠ, Pavel. *Zraková postižení: behaviorální přístupy při edukaci s pomůckami*. Praha: Grada, 2019. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-271-2110-6.
4. BERNACIKOVÁ, Martina, Jan CACEK, Lenka DOVRTĚLOVÁ a kol. *Regenerace a výživa ve sportu*. 3., doplněné vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2020. ISBN 978-80-210-9725-4.
5. ČEVELA, Rostislav, Libuše ČELEDVÁ a Alena ZVONÍKOVÁ. *Posudkové lékařství: vybrané kapitoly*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3285-5.
6. ČEVELA, Rostislav a kol. *Sociální a posudkové lékařství*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2015. ISBN 978-80-246-2938-4.
7. FRIEDLOVÁ, Karolna. *Bazální stimulace v základní ošetrovatelské péči*. Praha: Grada, 2007. Sestra (Grada). ISBN 978-80-247-1314-4.
8. HÁJKOVÁ, Vanda a Iva STRNADOVÁ. *Inkluzivní vzdělávání: teorie a praxe*. Praha: Grada, 2010. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-3070-7.
9. HORNOVÁ, Jara. *Oční propedeutika*. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-4087-4.
10. CHRASTINA, Jan, Naděžda ŠPATENKOVÁ a Bianka HUDCOVÁ. *Náročné, krizové a mimořádné situace v kontextu rezidenčních služeb: umírání, doprovázení a smrt uživatelů se zdravotním postižením*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2020. ISBN 978-80-244-5725-3.
11. JUCOVIČOVÁ, Drahomíra a Hana ŽÁČKOVÁ. *Neklidné a nesoustředěné dítě ve škole a v rodině: základní projevy ADHD, zásady výchovného vedení, působení*

- relaxačních technik, dospívání hyperaktivních dětí.* Praha: Grada, 2010. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-2697-7
12. KALVACH, Zdeněk a kol. *Křehký pacient a primární péče.* Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-4026-3.
 13. KLIMENTOVÁ, Eva. *Osoby se zdravotním postižením v sociologickém výzkumu.* Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2019. ISBN 978-80-244-5434-4.
 14. KNOTOVÁ, Dana a kol. *Školní poradenství.* Praha: Grada, 2014. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4502-2.
 15. KREJČÍ, Milada a Václav HOŠEK. *Wellness.* Praha: Vysoká škola tělesné výchovy a sportu Palestra, 2016. ISBN 978-80-271-0010-1.
 16. KROUPOVÁ, Kateřina a kol. *Slovník speciálněpedagogické terminologie: vybrané pojmy.* Praha: Grada, 2016. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-5264-8.
 17. KUCHYNKA, Pavel a kol. *Oční lékařství. 2., přepracované a doplněné vydání.* Praha: Grada, 2016. ISBN 978-80-247-5079-8.
 18. MLÝNKOVÁ, Jana. *Pečovatelství: učebnice pro obor sociální činnost. 2., doplněné vydání.* Praha: Grada, 2017. ISBN 978-80-271-0131-3.
 19. NOVÁKOVÁ, Iva. *Ošetřovatelství ve vybraných oborech: dermatovenerologie, oftalmologie, ORL, stomatologie.* Praha: Grada, 2011. Sestra (Grada). ISBN 978-80-247-3422-4.
 20. NOVÁKOVÁ, Iva. *Zdravotní nauka 2. díl: učebnice pro obor sociální činnost.* Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-3708-9.
 21. OREL, Miroslav a Věra FACOVÁ. *Člověk, jeho smysly a svět.* Praha: Grada, 2010. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-2946-6.
 22. PEŠOVÁ, Ilona a Miroslav ŠAMALÍK. *Poradenská psychologie pro děti a mládež.* Praha: Grada, 2006. Psyché (Grada). ISBN 80-247-1216-4.
 23. PIVARČ, Jakub. *Poznátky o žákovských prekonceptích mentálního postižení v kontextu proměny paradigmatu současného vzdělávání.* Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2017. ISBN 978-80-7290-952-0.

24. PTÁČEK, Radek a Petr BARTŮNĚK. *Etika a komunikace v medicíně*. Praha: Grada, 2011. Edice celoživotního vzdělávání ČLK. ISBN 978-80-247-3976-2.
25. ŘÍČAN, Pavel a Dana KREJČÍŘOVÁ. *Dětská klinická psychologie*. 4., přepracované a doplněné vydání. Praha: Grada, 2006. Psyché (Grada). ISBN 80-247-1049-8.
26. SEIFERT, Bohumil a Libuše ČELEDVÁ. *Základní pojmy praktického a posudkového lékařství*. Praha: Karolinum, 2012. ISBN 978-80-246-2082-4.
27. SLAVÍK, Milan a kol. *Vysokoškolská pedagogika*. Praha: Grada, 2012. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4054-6.
28. SLOWÍK, Josef. *Speciální pedagogika*. 2., aktualizované a doplněné vydání. Praha: Grada, 2016. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-271-0095-8.
29. ŠÁMALOVÁ, Kateřina. *Šance na dosažení vysokoškolského vzdělání v populaci osob se zdravotním postižením*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2016. ISBN 978-80-246-3469-2.
30. TOMEŠ, Igor a Kateřina ŠÁMALOVÁ. *Sociální souvislosti aktivního stáří*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2017. ISBN 978-80-246-3612-2.
31. TOMEŠ, Igor. *Úvod do teorie a metodologie sociální politiky*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-680-3.
32. VALIŠOVÁ, Alena, Hana KASÍKOVÁ a Miroslav BUREŠ. *Pedagogika pro učitele*. 2., rozšířené a aktualizované vydání. Praha: Grada, 2011. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-3357-9.
33. VENGLÁŘOVÁ, Martina a Gabriela MAHROVÁ. *Komunikace pro zdravotní sestry*. Praha: Grada, 2006. Sestra (Grada). ISBN 80-247-1262-8.
34. ZILCHER, Ladislav a Zdeněk SVOBODA. *Inkluzivní vzdělávání: efektivní vzdělávání všech žáků*. Praha: Grada, 2019. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-271-0789-6.
35. ZVONÍKOVÁ, Alena, Libuše ČELEDVÁ a Rostislav ČEVELA. *Základy posuzování invalidity*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3535-1.

Seznam použitých internetových zdrojů

1. Mills: cesta ke vzdělání. *Masér pro sportovní a rekondiční masáže* [online]. 2018 [cit. 2021-10-24]. Dostupné z: <https://czv.mills.cz/nabizene-kurzy/dlouhodobekurzy/maser-sportovni-rekondicni-masaze/>.
2. NPI: informační systém Infoabsolvent. *L/0 Masér sportovní a rekondiční* [online]. 2021 [cit. 2021-10-24]. Dostupné z: <https://www.infoabsolvent.cz/Obory/KartaOboru/6941L02>.
3. Okamžik: Nevidomí mezi námi. *Vzdělávání jazykově postižených – minulost a současnost* [online]. 2014 [cit. 2021-10-22]. Dostupné z: http://okamzik.cz/nmn/Texty/Cestovani/Skoly_pro_zrakove_postizene.html.
4. Práce pro ZP. *Zrakové postižení* [online]. 2019 [cit. 2021-10-24]. Dostupné z: <https://praceprozp.cz/zrakove-postizeni/>.
5. STEJSKALOVÁ, Kateřina. *Vzdělávání dětí se zrakovým postižením. Šance dětem* [online]. 12. 3. 2021 [cit. 2021-10-22]. Dostupné z: <https://sancedetem.cz/vzdelavani-deti-se-zrakovym-postizenim>.

Seznam ostatních zdrojů

1. Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách.

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 Reakce respondentů na první položku dotazníku v systému <i>Survio</i>	27
Tabulka 2 Reakce respondentů na třetí položku dotazníku v systému <i>Survio</i>	28
Tabulka 3 Reakce respondentů na čtvrtou položku dotazníku v systému <i>Survio</i>	29
Tabulka 4 Reakce respondentů na pátou položku dotazníku v systému <i>Survio</i>	30
Tabulka 5 Reakce respondentů na šestou položku dotazníku v systému <i>Survio</i>	31
Tabulka 6 Reakce respondentů na sedmou položku dotazníku v systému <i>Survio</i>	32
Tabulka 7 Reakce respondentů na osmou položku dotazníku v systému <i>Survio</i>	33
Tabulka 8 Reakce respondentů na devátou položku dotazníku v systému <i>Survio</i>	34
Tabulka 9 Reakce respondentů na desátou položku dotazníku v systému <i>Survio</i>	35
Tabulka 10 Reakce respondentů na jedenáctou položku dotazníku v systému <i>Survio</i> ...	36
Tabulka 11 Reakce respondentů na dvanáctou položku dotazníku v systému <i>Survio</i>	37
Tabulka 12 Reakce respondentů na třináctou položku dotazníku v systému <i>Survio</i>	38
Tabulka 13 Reakce respondentů na čtrnáctou položku dotazníku v systému <i>Survio</i>	38
Tabulka 14 Reakce respondentů na patnáctou položku dotazníku v systému <i>Survio</i>	39
Tabulka 15 Reakce respondentů na šestnáctou položku dotazníku v systému <i>Survio</i> ...	40
Tabulka 16 Reakce respondentů na sedmáctou položku dotazníku v systému <i>Survio</i> .	41
Tabulka 17 Reakce respondentů na osmnáctou položku dotazníku v systému <i>Survio</i> ...	41

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A – Dotazník	I
----------------------------	---

Příloha A – Dotazník

Zjištění schopností a předpokladů slabozrakých žáků k výkonu budoucí profese v oboru masérství

Dobrý den,

věnujte prosím několik minut svého času vyplnění následujícího dotazníku.

1. Jaké je Vaše pohlaví?

Muž

Žena

2. Jaký je Váš věk?

_____ let

3. Jaký stupeň oční vady máte?

Slabozraký(á)

Poruchy binokulárního vidění

Zbytky zraku

Jiné (uved'te prosím jaké)

Nevidomý(á)

4. Z jakého důvodu jste si zvolil(a) právě tento obor? (Vyberte jednu nebo více odpovědí.)

Uplatnění ve společnosti

Doporučení

Finanční ohodnocení

Jiná...

5. Při výběru Vašeho studijního oboru Vás nejvíce ovlivnili? (Vyberte jednu nebo více odpovědí.)

Rozhodl jsem se sám

Učitel(é)

Rodiče

Výchovný poradce

Kamarádi

Lékař

Jiná...

6. Jste se školou spokojen(a)?

- Ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Ne
- Nevím

7. Co máte na škole nejraději? (Vyberte jednu nebo více odpovědí.)

- Příležitost naučit se samostatnosti
- Možnost přijít do styku a komunikovat s jinými lidmi
- Možnost dozvědět se něco nového
- Pocit uspokojení, když jsem úspěšný
- Jiná...

8. S čím máte ve škole největší potíže? (Vyberte jednu nebo více odpovědí.)

- S porozuměním probíranému učivu
- S plněním úkolů ve stanoveném čase
- S ústním projevem
- S písemným projevem
- Jiné...

9. Jakým způsobem je studium ukončeno?

- Maturitní zkouškou
- Výučním listem

10. Z vyučovaných předmětů mě nejvíce baví ...

- Praktické vyučování
- Přírodovědné předměty (např. matematika, fyzika)
- Humanitní (např. český jazyk, anglický jazyk)

11. Co nejraději děláte ve svém volném čase? (Vyberte jednu nebo více odpovědí.)

- Sportuji
- Pracuji s počítačem
- Vzdělávám se
- Odpočívám u televize nebo hudby
- Ležím nebo spím
- Jiná...

12. Pracoval jste někdy při škole?

- Ano, prázdninové brigády
- Ano, částečný úvazek
- Ano, pravidelné brigády
- Ne

13. V případě že ano, jednalo se o...

- Volný pracovní trh
- Chráněný pracovní trh

14. V případě že ano, pracujete ve svém oboru?

- Ano
- Ne

15. Co byste chtěli dělat po ukončení střední školy?

- Další studium v rekvalifikačním kurzu
- Další studium na vyšší odborné škole
- Další studium v jiném oboru
- Nalézt práci v oboru
- Nalézt práci

16. Důležitým faktorem pro výběr školy (další studium) respektive zaměstnání je pro Vás... (Vyberte jednu nebo více odpovědí.)

- Zrakové postižení
- Blízkost bydliště
- Zajímavost oboru
- Rodinná tradice
- Jiná...

17. Bude zvolená práce nebo škola odpovídat Vaším zálibám

- Ano
- Ne

18. Budete při výběru školy nebo zaměstnání dbát něčí rady? (Vyberte jednu nebo více odpovědí.)

- Rodičů
- Lékaře
- Pedagogů
- Poradenských pracovníků
- Jiná...

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Bc. Jakub Teubner

Název práce: Vzdělávání slabozrakých žáků v oboru rekondičních a sportovních masáží

Rok: 2021

Počet stran textu bez příloh: 41

Celkový počet stran příloh: 4

Počet titulů českých použitých zdrojů: 35

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 0

Počet internetových zdrojů: 5

Počet ostatních zdrojů: 1